

# WYMAGANIA EDUKACYJNE Z GEOGRAFII DLA KLASY 5 NA ROK 2024/2025

## PODRĘCZNIK – PLANETA NOWA

1. Na lekcjach geografii ocenie podlega:

- wiedza ucznia (opisywanie faktów geograficznych, terminy, nazwy geograficzne, rozumienie związków i zależności),
- umiejętności ucznia (korzystanie z różnych źródeł informacji, stosowanie informacji w praktyce, rozwiązywanie problemów geograficznych),
- aktywność ucznia oraz zaangażowanie i systematyczna praca.

2. Wiedza i umiejętności ucznia sprawdzane są w postaci pisemnych kartkówek, sprawdzianów, kart pracy i aktywności.

3. Najważniejszą oceną jest ocena ze sprawdzianu – z każdego działu, który zapowiedziany jest z dwutygodniowym wyprzedzeniem (wpis do dziennika) oraz poprzedzony jest powtórzeniem wiadomości.

4. Pozostałe oceny to oceny z kartkówek, odpowiedzi, zadań domowych, aktywności (pięć „+” to ocena bardzo dobra, pięć „-” ocena niedostateczna).

5. Kartkówki sprawdzają bieżącą wiedzę ucznia, obejmują materiał z trzech ostatnich lekcji, nie muszą być zapowiedziane (zapisane w dzienniku).

6. W przypadku nieobecności ucznia na sprawdzianie powinien napisać go do 2 tygodni od momentu przybycia do szkoły lub w terminie ustalonym z nauczycielem.

8. Uczeń otrzymuje sprawdzian do wglądu na lekcji, zapoznaje się z jego wynikiem i oddaje nauczycielowi. Każda ocena jest jawna dla ucznia i jego rodziców.

9. Uczeń ma prawo do poprawy oceny ze sprawdzianu i kartkówki, karty pracy w terminie do 2 tygodni od chwili poznania wyniku.

10. Ocena z poprawy jest ostateczną i jest wpisana do dziennika.

12. Uczeń może dwa razy w półroczu zgłosić nieprzygotowanie do lekcji bez konsekwencji.

13. Prace pisemne (sprawdziany, kartkówki, karty pracy) oceniane są wg następujących przedziałów procentowych:

0%-29% – ndst, 30%-49 %– dop, 50%-69% – dst, 70%-89% – db, 90%-97% – bdb, 98%-100% - cel,

| Wymagania na poszczególne oceny                                                                                                                             |                                                                                                                                                      |                                                                                                                      |                                                                                                                                          |                                                                                                                                         |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| na ocenę dopuszczającą                                                                                                                                      | na ocenę dostateczną                                                                                                                                 | na ocenę dobrą                                                                                                       | na ocenę bardzo dobrą                                                                                                                    | na ocenę celującą                                                                                                                       |
| <b>1. Mapa Polski</b>                                                                                                                                       |                                                                                                                                                      |                                                                                                                      |                                                                                                                                          |                                                                                                                                         |
| Uczeń: <ul style="list-style-type: none"><li>• wyjaśnia znaczenie terminów:<br/><i>mapa, skala, legenda mapy</i></li><li>• wymienia elementy mapy</li></ul> | Uczeń: <ul style="list-style-type: none"><li>• odczytuje za pomocą legendy znaki kartograficzne na mapie</li><li>• stosuje legendę mapy do</li></ul> | Uczeń: <ul style="list-style-type: none"><li>• rozróżnia na mapie znaki punktowe, liniowe i powierzchniowe</li></ul> | Uczeń: <ul style="list-style-type: none"><li>• dobiera odpowiednią mapę w celu uzyskania określonych informacji geograficznych</li></ul> | Uczeń: <ul style="list-style-type: none"><li>• posługuje się planem miasta w terenie</li><li>• podaje przykłady wykorzystania</li></ul> |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wysokość bezwzględna, wysokość względna</i></li> <li>• odczytuje wysokość bezwzględną obiektów na mapie poziomicowej</li> <li>• podaje nazwy barw stosowanych na mapach hipsometrycznych</li> <li>• wymienia różne rodzaje map</li> <li>• odczytuje informacje z planu miasta</li> </ul> | <p>odczytania informacji</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• odczytuje skalę mapy</li> <li>• rozróżnia rodzaje skali</li> <li>• oblicza wysokość względną na podstawie wysokości bezwzględnej odczytanej z mapy</li> <li>• odczytuje informacje z mapy poziomicowej i mapy hipsometrycznej</li> <li>• wyszukuje w atlasie przykłady map: ogólnogeograficznej, krajobrazowej, turystycznej i planu miasta</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• rysuje podziałkę liniową</li> <li>• wyjaśnia, dlaczego każda mapa ma skalę</li> <li>• oblicza odległość na mapie wzdłuż linii prostej za pomocą skali liczbowej</li> <li>• wyjaśnia, jak powstaje mapa poziomicowa</li> <li>• wyjaśnia różnicę między obszarem nizinnym, wyżynnym a obszarem górskim</li> <li>• wyjaśnia różnicę między mapą ogólnogeograficzną a mapą krajobrazową</li> <li>• przedstawia sposoby orientowania mapy w terenie</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• przekształca skalę liczbową na mianowaną i podziałkę liniową</li> <li>• oblicza odległość w terenie za pomocą skali liczbowej</li> <li>• oblicza odległość w terenie za pomocą podziałki liniowej</li> <li>• oblicza długość trasy złożonej z odcinków za pomocą skali liczbowej</li> <li>• rozpoznaje przedstawione na mapach poziomicowych formy terenu</li> <li>• rozpoznaje formy ukształtowania powierzchni na mapie hipsometrycznej</li> <li>• omawia zastosowanie map cyfrowych</li> <li>• podaje różnice między mapą turystyczną a planem miasta</li> </ul> | <p>map o różnej treści</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• analizuje treść map przedstawiających ukształtowanie powierzchni Polski</li> <li>• czyta treść mapy lub planu najbliższego otoczenia szkoły, odnosząc je do obserwowanych w terenie elementów środowiska geograficznego</li> <li>• projektuje i opisuje trasę wycieczki na podstawie mapy turystycznej lub planu miasta</li> </ul> |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

## 2. Krajobrazy Polski

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia znaczenie terminu <i>krajobraz</i></li> <li>• wymienia składniki krajobrazu</li> <li>• wymienia elementy krajobrazu najbliższej okolicy</li> <li>• wymienia pasy rzeźby terenu Polski</li> <li>• wskazuje na mapie Wybrzeże Słowińskie</li> <li>• wymienia elementy krajobrazu nadmorskiego</li> <li>• wymienia główne miasta leżące na Wybrzeżu Słowińskim</li> <li>• wymienia po jednym przykładzie rośliny i zwierzęcia charakterystycznych dla Wybrzeża Słowińskiego</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• podaje różnicę między krajobrazem naturalnym a krajobrazem kulturowym</li> <li>• określa położenie najbliższej okolicy na mapie Polski</li> <li>• przedstawia główne cechy krajobrazu nadmorskiego na podstawie ilustracji</li> <li>• omawia cechy krajobrazu Pojezierza Mazurskiego</li> <li>• wymienia atrakcje turystyczne Pojezierza Mazurskiego</li> <li>• przedstawia cechy krajobrazu Niziny Mazowieckiej</li> <li>• wymienia atrakcje turystyczne Niziny Mazowieckiej</li> <li>• opisuje cechy krajobrazu wielkomiejskiego</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• charakteryzuje pasy rzeźby terenu w Polsce</li> <li>• opisuje krajobraz najbliższej okolicy w odniesieniu do pasów rzeźby terenu</li> <li>• opisuje wpływ wody i wiatru na nadmorski krajobraz</li> <li>• przedstawia sposoby gospodarowania w krajobrazie nadmorskim</li> <li>• przedstawia wpływ łódolodu na krajobraz pojezierzy</li> <li>• omawia cechy krajobrazu przekształconego przez człowieka na Nizinie Mazowieckiej</li> <li>• przedstawia najważniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego w stolicy</li> <li>• omawia znaczenie węgla</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• dokonuje oceny krajobrazu najbliższego otoczenia szkoły pod względem jego ładu i estetyki zagospodarowania</li> <li>• porównuje na podstawie mapy Polski i ilustracji rzeźbę terenu w poszczególnych pasach</li> <li>• wyjaśnia na podstawie ilustracji, jak powstaje jezioro przybrzeżne</li> <li>• wymienia obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego Wybrzeża Słowińskiego oraz wskazuje je na mapie</li> <li>• wyjaśnia znaczenie turystyki na Wybrzeżu Słowińskim</li> <li>• charakteryzuje najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego na Nizinie</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• proponuje zmiany w zagospodarowaniu terenu najbliższej okolicy</li> <li>• prezentuje projekt planu zagospodarowania terenu wokół szkoły</li> <li>• przygotowuje prezentację multimedialną na temat Wybrzeża Słowińskiego z uwzględnieniem elementów krajobrazu naturalnego i kulturowego</li> <li>• przedstawia zróżnicowanie krajobrazu krain geograficznych w pasie pojezierzy na podstawie mapy</li> <li>• analizuje na podstawie dodatkowych źródeł informacji oraz map tematycznych warunki rozwoju rolnictwa na Nizinie Mazowieckiej</li> </ul> |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>• wskazuje na mapie Pojezierze Mazurskie</li> <li>• odczytuje z mapy nazwy największych jezior na Pojezierzu Mazurskim</li> <li>• wskazuje na mapie pas Nizin Środkowopolskich oraz Nizinę Mazowiecką</li> <li>• wskazuje na mapie największe rzeki przecinające Nizinę Mazowiecką</li> <li>• wskazuje na mapie największe miasta Niziny Mazowieckiej</li> <li>• podaje nazwę parku narodowego leżącego w pobliżu Warszawy</li> <li>• określa położenie Warszawy na mapie Polski</li> <li>• wymienia najważniejsze obiekty turystyczne Warszawy</li> <li>• wskazuje na mapie pas Wyżyn Polskich i Wyżynę Śląską</li> <li>• wskazuje na mapie największe miasta na Wyżynie Śląskiej</li> <li>• wskazuje na mapie Polski Wyżynę Lubelską</li> <li>• wymienia gleby i główne uprawy Wyżyny Lubelskiej</li> <li>• określa na podstawie mapy Polski położenie Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej</li> <li>• podaje nazwę parku narodowego leżącego na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej</li> <li>• podaje nazwy zwierząt żyjących w jaskiniach na Wyżynie</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>•wymienia główne cechy krajobrazu miejsko-przemysłowego Wyżyny Śląskiej</li> <li>•przedstawia cechy krajobrazu rolniczego Wyżyny Lubelskiej</li> <li>•omawia cechy krajobrazu Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej na podstawie ilustracji</li> <li>•wymienia dwa przykłady roślin charakterystycznych dla Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej</li> <li>• wskazuje na mapie najwyższe szczyty Tatr</li> <li>•wymienia cechy krajobrazu wysokogórskiego</li> <li>•omawia cechy pogody w górach</li> <li>•wymienia atrakcje turystyczne Tatr</li> </ul> | <p>kamiennego na Wyżynie Śląskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>•omawia na podstawie ilustracji powstawanie wąwozów lessowych</li> <li>•charakteryzuje czynniki wpływające na krajobraz rolniczy Wyżyny Lubelskiej</li> <li>•charakteryzuje na podstawie ilustracji rzeźbę krasową i formy krasowe Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej</li> <li>•opisuje na podstawie ilustracji piętra roślinności w Tatrach</li> </ul> | <p>Mazowieckiej</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>•opisuje zabudowę i sieć komunikacyjną Warszawy</li> <li>•omawia atrakcje turystyczne na Szlaku Zabytków Techniki</li> <li>• opisuje za pomocą przykładów rolnictwo na Wyżynie Lubelskiej</li> <li>•opisuje najważniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego Wyżyny Lubelskiej</li> <li>•charakteryzuje na podstawie mapy atrakcje turystyczne Szlaku Orlich Gniazd</li> <li>•przedstawia argumenty potwierdzające różnicę w krajobrazie Tatr Wysokich i Tatr Zachodnich</li> <li>•opisuje dziedzictwo przyrodnicze Tatr</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>•planuje na podstawie planu miasta wycieczkę po Warszawie</li> <li>•przedstawia pozytywne i negatywne zmiany w krajobrazie Wyżyny Śląskiej wynikające z działalności człowieka</li> <li>•analizuje na podstawie dodatkowych źródeł informacji oraz map tematycznych warunki sprzyjające rozwojowi rolnictwa na Wyżynie Lubelskiej</li> <li>•przedstawia historię zamków znajdujących się na Szlaku Orlich Gniazd</li> <li>•wyjaśnia negatywny wpływ turystyki na środowisko Tatr</li> </ul> |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>Krakowsko-Częstochowskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• określa na podstawie mapy położenie Tatr</li> <li>• wskazuje na mapie Tatry Wysokie i Tatry Zachodnie</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| <b>3. Łądy i oceany</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• wskazuje na globusie i mapie świata bieguny, równik, południk zerowy i 180°, półkule, zwrotniki i koła podbiegunowe</li> <li>• wymienia nazwy kontynentów i oceanów oraz wskazuje ich położenie na globusie i mapie</li> <li>• wymienia największych podróżników biorących udział w odkryciach geograficznych</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia, co to są siatka geograficzna i siatka kartograficzna</li> <li>• wskazuje główne kierunki geograficzne na globusie</li> <li>• porównuje powierzchnię kontynentów i oceanów na podstawie diagramów</li> <li>• wskazuje akweny morskie na trasach pierwszych wypraw geograficznych</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                         | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• podaje przyczyny odkryć geograficznych</li> <li>• wskazuje na mapie wielkie formy ukształtowania powierzchni Ziemi i akweny morskie na trasie wyprawy geograficznej Marca Polo</li> <li>• opisuje na podstawie mapy szlaki wypraw Ferdynanda Magellana i Krzysztofa Kolumba</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• określa na globusie i mapie położenie punktów, kontynentów i oceanów na kuli ziemskiej</li> <li>• opisuje podróże odkrywcze w okresie od XVII w. do XX w.</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• oblicza różnicę wysokości między najwyższym szczytem na Ziemi a największą głębokością w oceanach</li> <li>• przedstawia znaczenie odkryć geograficznych</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| <b>4. Krajobrazy świata</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia znaczenie terminu <i>pogoda</i></li> <li>• wymienia składniki pogody</li> <li>• wyjaśnia znaczenie terminu <i>klimat</i></li> <li>• wymienia na podstawie mapy tematycznej strefy klimatyczne Ziemi</li> <li>• wymienia na podstawie ilustracji strefy krajobrazowe Ziemi</li> <li>• wskazuje na mapie strefy wilgotnych lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych strefy umiarkowanej</li> <li>• podaje nazwy warstw wilgotnego lasu równikowego i wskazuje te warstwy na ilustracji</li> <li>• rozpoznaje rośliny i zwierzęta typowe dla lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia różnicę między pogodą a klimatem</li> <li>• odczytuje z klimatogramu temperaturę powietrza i wielkość opadów atmosferycznych w danym miesiącu</li> <li>• wymienia typy klimatów w strefie umiarkowanej</li> <li>• omawia na podstawie mapy stref klimatycznych i klimatogramów klimat strefy wilgotnych lasów równikowych oraz klimat strefy lasów liściastych i mieszanych</li> <li>• omawia na podstawie ilustracji warstwową budowę lasów strefy umiarkowanej</li> <li>• wyjaśnia znaczenie terminów:</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• wskazuje na mapie klimatycznej obszary o najwyższej oraz najniższej średniej rocznej temperaturze powietrza</li> <li>• wskazuje na mapie klimatycznej obszary o największej i najmniejszej rocznej sumie opadów</li> <li>• porównuje temperaturę powietrza i opady atmosferyczne w klimacie morskim i kontynentalnym</li> <li>• wymienia kryteria wydzielania stref krajobrazowych</li> <li>• przedstawia na podstawie ilustracji układ stref krajobrazowych na półkuli północnej</li> <li>• charakteryzuje warstwy wilgotnego lasu równikowego</li> <li>• charakteryzuje na</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• oblicza średnią roczną temperaturę powietrza</li> <li>• oblicza różnicę między średnią temperaturą powietrza w najcieplejszym miesiącu i najzimniejszym miesiącu roku</li> <li>• oblicza roczną sumę opadów</li> <li>• prezentuje przykłady budownictwa, sposoby gospodarowania i zajęcia mieszkańców stref wilgotnych lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych</li> <li>• porównuje cechy krajobrazu sawann i stepów</li> <li>• omawia przykłady budownictwa i sposoby</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• przedstawia zróżnicowanie temperatury powietrza i opadów atmosferycznych na Ziemi na podstawie map tematycznych</li> <li>• omawia wpływ człowieka na krajobrazy Ziemi</li> <li>• porównuje wilgotne lasy równikowe z lasami liściastymi i mieszanymi strefy umiarkowanej pod względem klimatu, roślinności i świata zwierząt</li> <li>• analizuje strefy sawann i stepów pod względem położenia, warunków klimatycznych i głównych cech krajobrazu</li> <li>• przedstawia podobieństwa i różnice między krajobrazami pustyń gorących i pustyń lodowych</li> </ul> |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>sawanna, step</i></li> <li>• wskazuje na mapie strefy sawann i stepów</li> <li>• wymienia gatunki roślin i zwierząt charakterystyczne dla sawann i stepów</li> <li>• wyjaśnia znaczenie terminu <i>pustynia</i></li> <li>• wskazuje na mapie obszary występowania pustyni gorących i pustyni lodowych</li> <li>• rozpoznaje rośliny i zwierzęta charakterystyczne dla pustyni gorących i pustyni lodowych</li> <li>• wskazuje na mapie położenie strefy krajobrazów śródziemnomorskich</li> <li>• wymienia na podstawie mapy państwa leżące nad Morzem Śródziemnym</li> <li>• rozpoznaje rośliny i zwierzęta charakterystyczne dla strefy śródziemnomorskiej</li> <li>• wymienia gatunki upraw charakterystycznych dla strefy śródziemnomorskiej</li> <li>• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>tajga, tundra, wieloletnia zmarzlina</i></li> <li>• wskazuje na mapie położenie stref tajgi i tundry</li> <li>• rozpoznaje gatunki roślin i zwierząt charakterystyczne dla tajgi i tundry</li> <li>• wskazuje na mapie Himalaje</li> <li>• wymienia charakterystyczne dla Himalajów gatunki roślin i zwierząt</li> </ul> | <p><i>preria, pampa</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• omawia charakterystyczne cechy klimatu stref sawann i stepów</li> <li>• opisuje na podstawie ilustracji świat roślin i zwierząt pustyni gorących i pustyni lodowych</li> <li>• wymienia cechy charakterystyczne klimatu śródziemnomorskiego</li> <li>• wymienia obiekty turystyczne w basenie Morza Śródziemnego</li> <li>• wymienia charakterystyczne cechy klimatu stref tajgi i tundry</li> <li>• wskazuje na mapie położenie najwyższych łańcuchów górskich innych niż Himalaje</li> <li>• charakteryzuje krajobraz wysokogórski w Himalajach</li> <li>• opisuje świat roślin i zwierząt w Himalajach</li> </ul> | <p>podstawie ilustracji krajobrazy sawann i stepów</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• omawia klimat stref pustyni gorących i pustyni lodowych</li> <li>• omawia rzeźbę terenu pustyni gorących</li> <li>• omawia cechy krajobrazu śródziemnomorskiego</li> <li>• charakteryzuje cechy krajobrazu tajgi i tundry</li> <li>• charakteryzuje na podstawie ilustracji piętra roślinne w Himalajach</li> </ul> | <p>gospodarowania w strefach pustyni gorących i pustyni lodowych</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• prezentuje przykłady budownictwa i sposoby gospodarowania w strefie śródziemnomorskiej</li> <li>• porównuje budownictwo i życie mieszkańców stref tajgi i tundry</li> <li>• analizuje zmienność warunków klimatycznych w Himalajach i jej wpływ na życie ludności</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• opisuje na podstawie dodatkowych źródeł informacji zróżnicowanie przyrodnicze i kulturowe strefy śródziemnomorskiej</li> <li>• porównuje rozmieszczenie stref krajobrazowych na Ziemi i pięter roślinności w górach</li> </ul> |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

**\*Wymagania opracowane na podstawie materiałów ze strony dla nauczyciela.pl nowa era oraz programu nauczania geografii w szkole podstawowej – Planeta Nowa autorstwa Ewy Marii Tuz i Barbary Dziedzic**

**WYMAGANIA EDUKACYJNE Z GEOGRAFII DLA KLASY 6 NA ROK 2024/2025**  
**PODRĘCZNIK – PLANETA NOWA**

| Wymagania na poszczególne oceny                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                           |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| na ocenę dopuszczającą                                                                                                                                                                                                                                                                                       | na ocenę dostateczną                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | na ocenę dobrą                                                                                                                                                                                                                                       | na ocenę bardzo dobrą                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | na ocenę celującą                                                                                                                                                         |
| 2                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | 3                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | 4                                                                                                                                                                                                                                                    | 5                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | 6                                                                                                                                                                         |
| <b>1. Współrzędne geograficzne</b>                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                           |
| <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>wskazuje na mapie lub na globusie równik, południki 0° i 180° oraz półkule: południową, północną, wschodnią i zachodnią</li> <li>podaje symbole oznaczające kierunki geograficzne</li> <li>wyjaśnia, do czego służą współrzędne geograficzne</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>wymienia cechy południków i równoleżników</li> <li>podaje wartości południków i równoleżników w miarach kątowych</li> <li>wyjaśnia znaczenie terminów: <i>długość geograficzna, szerokość geograficzna</i></li> <li>wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rozciągłość południkowa, rozciągłość równoleżnikowa</i></li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>odczytuje szerokość geograficzną i długość geograficzną wybranych punktów na globusie i mapie</li> <li>odszukuje obiekty na mapie na podstawie podanych współrzędnych geograficznych</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>określa położenie matematycznogeograficzne punktów i obszarów na mapie świata i mapie Europy</li> <li>wyznacza współrzędne geograficzne na podstawie mapy drogowej</li> <li>oblicza rozciągłość południkową i rozciągłość równoleżnikową wybranych obszarów na Ziemi</li> <li>wyznacza współrzędne geograficzne punktu, w którym się znajduje, za pomocą aplikacji obsługującej mapy w smartfonie lub komputerze</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>wyznacza w terenie współrzędne geograficzne dowolnych punktów za pomocą mapy i odbiornika GPS</li> </ul>             |
| <b>2. Ruchy Ziemi</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                           |
| <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>wymienia rodzaje ciał niebieskich znajdujących się w Układzie Słonecznym</li> <li>wymienia planety Układu</li> </ul>                                                                                                                                    | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia znaczenie terminów: <i>gwiazda, planeta, planetoida, meteor, meteoryt, kometa</i></li> <li>podaje różnicę między gwiazdą</li> </ul>                                                                                                                                                                           | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>rozpoznaje rodzaje ciał niebieskich przedstawionych na ilustracji</li> <li>opisuje dzienną wędrówkę Słońca</li> </ul>                                                                           | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>opisuje budowę Układu Słonecznego</li> <li>wyjaśnia zależność między kątem padania promieni słonecznych</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia związek między ruchem obrotowym Ziemi a takimi zjawiskami jak pozorna wędrówka Słońca po niebie,</li> </ul> |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>Słonecznego w kolejności od znajdującej się najbliżej Słońca do tej, która jest położona najdalej</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia, na czym polega ruch obrotowy Ziemi</li> <li>• wyjaśnia znaczenie terminu <i>górowanie Słońca</i></li> <li>• określa czas trwania ruchu obrotowego</li> <li>• demonstruje ruch obrotowy Ziemi przy użyciu modeli</li> <li>• wyjaśnia, na czym polega ruch obiegowy Ziemi</li> <li>• demonstruje ruch obiegowy Ziemi przy użyciu modeli</li> <li>• wymienia daty rozpoczęcia astronomicznych pór roku</li> <li>• wskazuje na globusie i mapie strefy oświetlenia Ziemi</li> </ul> | <p>a planetą</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• wymienia cechy ruchu obrotowego Ziemi</li> <li>• omawia występowanie dnia i nocy jako głównego następstwa ruchu obrotowego</li> <li>• podaje cechy ruchu obiegowego Ziemi</li> <li>• wymienia strefy oświetlenia Ziemi i wskazuje ich granice na mapie lub globusie</li> </ul> | <p>po niebie, posługując się ilustracją lub planszą</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• omawia wędrówkę Słońca po niebie w różnych porach roku na podstawie ilustracji</li> <li>• omawia przebieg linii zmiany daty</li> <li>• przedstawia zmiany w oświetleniu Ziemi w pierwszych dniach astronomicznych pór roku na podstawie ilustracji</li> <li>• wymienia następstwa ruchu obiegowego Ziemi</li> <li>• wyjaśnia, na jakiej podstawie wyróżnia się strefy oświetlenia Ziemi</li> </ul> | <p>a długością cienia gnomonu lub drzewa na podstawie ilustracji</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• określa różnicę między czasem strefowym a czasem słonecznym na kuli ziemskiej</li> <li>• wyjaśnia przyczyny występowania dnia polarnego i nocy polarnej</li> <li>• charakteryzuje strefy oświetlenia Ziemi z uwzględnieniem kąta padania promieni słonecznych, czasu trwania dnia i nocy oraz występowania pór roku</li> </ul> | <p>górowanie Słońca, występowanie dnia i nocy, dobowy rytm życia człowieka i przyrody, występowanie stref czasowych</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• określa czas strefowy na podstawie mapy stref czasowych</li> <li>• wykazuje związek między położeniem geograficznym obszaru a wysokością górowania Słońca</li> <li>• wykazuje związek między ruchem obiegowym Ziemi a strefami jej oświetlenia oraz strefowym zróżnicowaniem klimatów i krajobrazów na Ziemi</li> </ul> |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

### 3. Środowisko przyrodnicze i ludność Europy

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• określa położenie Europy na mapie świata</li> <li>• wymienia nazwy większych mórz, zatok, cieśnin i wysp Europy i wskazuje je na mapie</li> <li>• wskazuje przebieg umownej granicy między Europą a Azją</li> <li>• wymienia elementy krajobrazu Islandii na podstawie fotografii</li> <li>• wymienia strefy klimatyczne w Europie na podstawie mapy klimatycznej</li> <li>• wskazuje na mapie obszary w Europie o cechach klimatu morskiego i kontynentalnego</li> <li>• podaje liczbę państw Europy</li> <li>• wskazuje na mapie politycznej największe i najmniejsze państwa Europy</li> <li>• wymienia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności Europy</li> <li>• wyjaśnia znaczenie terminu <i>gęstość zaludnienia</i></li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• omawia przebieg umownej granicy między Europą a Azją</li> <li>• wymienia czynniki decydujące o długości linii brzegowej Europy</li> <li>• wymienia największe krainy geograficzne Europy i wskazuje je na mapie</li> <li>• opisuje położenie geograficzne Islandii na podstawie mapy ogólnogeograficznej</li> <li>• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wulkan, magma, erupcja, lawa, bazalt</i></li> <li>• przedstawia kryterium wyróżniania stref klimatycznych</li> <li>• omawia cechy wybranych typów i odmian klimatu Europy na podstawie klimatogramów</li> <li>• wymienia i wskazuje na mapie politycznej Europy państwa powstałe na przełomie lat 80. i 90. XX w.</li> <li>• omawia rozmieszczenie ludności w Europie na podstawie mapy</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• opisuje ukształtowanie powierzchni Europy na podstawie mapy ogólnogeograficznej</li> <li>• opisuje położenie Islandii względem płyt litosfery na podstawie mapy geologicznej</li> <li>• wymienia przykłady obszarów występowania trzęsień ziemi i wybuchów wulkanów na świecie na podstawie mapy geologicznej i mapy ogólnogeograficznej</li> <li>• omawia czynniki wpływające na zróżnicowanie klimatyczne Europy na podstawie map klimatycznych</li> <li>• podaje różnice między strefami klimatycznymi, które znajdują się w Europie</li> <li>• charakteryzuje zmiany liczby ludności Europy</li> <li>• analizuje strukturę wieku i płci ludności na podstawie piramid wieku i płci ludności wybranych krajów Europy</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• porównuje ukształtowanie powierzchni wschodniej i zachodniej oraz północnej i południowej części Europy</li> <li>• wyjaśnia przyczyny występowania gejzerów na Islandii</li> <li>• omawia strefy klimatyczne w Europie i charakterystyczną dla nich roślinność na podstawie klimatogramów i fotografii</li> <li>• omawia wpływ prądów morskich na temperaturę powietrza w Europie</li> <li>• omawia wpływ ukształtowania powierzchni na klimat Europy</li> <li>• porównuje piramidy wieku i płci społeczeństw: młodego i starzejącego się</li> <li>• przedstawia korzyści i zagrożenia związane z migracjami ludności</li> <li>• porównuje Paryż i Londyn pod względem ich znaczenia na świecie</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia wpływ działalności lądolodu na ukształtowanie północnej części Europy na podstawie mapy i dodatkowych źródeł informacji</li> <li>• wyjaśnia wpływ położenia na granicy płyt litosfery na występowanie wulkanów i trzęsień ziemi na Islandii</li> <li>• wyjaśnia, dlaczego w Europie na tej samej szerokości geograficznej występują różne typy i odmiany klimatu</li> <li>• podaje zależności między strefami oświetlenia Ziemi a strefami klimatycznymi na podstawie ilustracji oraz map klimatycznych</li> <li>• przedstawia rolę Unii Europejskiej w przemianach społecznych i gospodarczych Europy</li> <li>• analizuje przyczyny i skutki starzenia się społeczeństw Europy</li> </ul> |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>• wskazuje na mapie rozmieszczenia ludności obszary o dużej i małej gęstości zaludnienia</li> <li>• wymienia starzejące się kraje Europy</li> <li>• wskazuje Paryż i Londyn na mapie Europy</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• rozmieszczenia ludności</li> <li>• przedstawia liczbę ludności Europy na tle liczby ludności pozostałych kontynentów na podstawie wykresów</li> <li>• wymienia przyczyny migracji Ludności</li> <li>• wymienia kraje imigracyjne i kraje emigracyjne w Europie</li> <li>• wymienia cechy krajobrazu wielkomiejskiego</li> <li>• wymienia i wskazuje na mapie największe miasta Europy i świata</li> <li>• porównuje miasta Europy z miastami świata na podstawie wykresów</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• przedstawia zalety i wady życia w wielkim mieście</li> <li>• omawia położenie i układ przestrzenny Londynu i Paryża na podstawie map</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• opisuje działania, które można podjąć, aby zmniejszyć tempo starzenia się społeczeństwa Europy</li> <li>• omawia przyczyny nielegalnej imigracji do Europy</li> <li>• ocenia skutki migracji ludności między państwami Europy oraz imigracji ludności z innych kontynentów</li> <li>• ocenia rolę i funkcje Paryża i Londynu jako wielkich metropolii</li> </ul> |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

#### 4. Gospodarka Europy

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• wymienia zadania i funkcje rolnictwa</li> <li>• wyjaśnia znaczenie terminu <i>plony</i></li> <li>• wymienia zadania i funkcje przemysłu</li> <li>• wymienia znane i cenione na świecie francuskie wyroby przemysłowe</li> <li>• podaje przykłady odnawialnych i nieodnawialnych źródeł energii na podstawie schematu</li> <li>• rozpoznaje typy elektrowni na podstawie fotografii</li> <li>• wymienia walory przyrodnicze Europy Południowej na podstawie mapy ogólnogeograficznej</li> <li>• wymienia atrakcje turystyczne w wybranych krajach Europy Południowej na podstawie mapy tematycznej i fotografii</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• wymienia czynniki rozwoju przemysłu we Francji</li> <li>• podaje przykłady działań nowoczesnego przemysłu we Francji</li> <li>• wymienia czynniki wpływające na strukturę produkcji energii w Europie</li> <li>• podaje główne zalety i wady różnych typów elektrowni</li> <li>• omawia walory kulturowe Europy Południowej na podstawie fotografii</li> <li>• wymienia elementy infrastruktury turystycznej na podstawie fotografii oraz tekstów źródłowych</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia, czym się charakteryzuje nowoczesny przemysł we Francji</li> <li>• omawia zmiany w wykorzystaniu źródeł energii w Europie w XX i XXI w. na podstawie wykresu</li> <li>• omawia znaczenie turystyki w krajach Europy Południowej na podstawie wykresów dotyczących liczby turystów i wpływów z turystyki</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia znaczenie nowoczesnych usług we Francji na podstawie diagramów przedstawiających strukturę zatrudnienia według sektorów oraz strukturę wytwarzania PKB we Francji</li> <li>• charakteryzuje usługi turystyczne i transportowe we Francji</li> <li>• przedstawia zalety i wady elektrowni jądrowych</li> <li>• omawia skutki wykorzystania różnych źródeł energii dla środowiska geograficznego</li> <li>• omawia wpływ rozwoju turystyki na infrastrukturę turystyczną oraz strukturę zatrudnienia w krajach Europy Południowej</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• omawia rolę i znaczenie nowoczesnego przemysłu i usług we Francji</li> <li>• analizuje wpływ warunków środowiska przyrodniczego w wybranych krajach Europy na wykorzystanie różnych źródeł energii</li> </ul> |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

#### 5. Sąsiedzi Polski

|                                                                                                                                              |                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                      |                                                                                                                                     |                                                                                                                                      |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• wymienia główne działy przetwórstwa przemysłowego w Niemczech na podstawie</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• omawia znaczenie przemysłu w niemieckiej gospodarce</li> <li>• wymienia znane i cenione na</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• omawia przyczyny zmian zapoczątkowanych w przemyśle w Niemczech w latach 60. XX w.</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• przedstawia główne kierunki zmian przemysłu w Nadrenii Północnej-</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• omawia wpływ sektora kreatywnego na gospodarkę Nadrenii Północnej-</li> </ul> |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>diagramu kołowego</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• wskazuje na mapie Nadrenię Północną-Westfalię</li> <li>• wymienia walory przyrodnicze i kulturowe Czech i Słowacji</li> <li>• wymienia atrakcje turystyczne w Czechach i na Słowacji</li> <li>• wymienia walory przyrodnicze Litwy i Białorusi</li> <li>• przedstawia główne atrakcje turystyczne Litwy i Białorusi</li> <li>• omawia położenie geograficzne Ukrainy na podstawie mapy ogólnogeograficznej</li> <li>• wymienia surowce mineralne Ukrainy na podstawie mapy gospodarczej</li> <li>• wskazuje na mapie największe krainy geograficzne Rosji</li> <li>• wymienia surowce mineralne Rosji</li> <li>• wskazuje na mapie sąsiadów Polski</li> <li>• wymienia przykłady współpracy Polski z sąsiednimi krajami</li> </ul> | <p>świecie niemieckie wyroby przemysłowe</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• rozpoznaje obiekty z Listy światowego dziedzictwa UNESCO w Czechach i na Słowacji na ilustracjach</li> <li>• przedstawia atrakcje turystyczne Litwy i Białorusi na podstawie mapy tematycznej i fotografii</li> <li>• wymienia na podstawie mapy cechy środowiska przyrodniczego Ukrainy sprzyjające rozwojowi gospodarki</li> <li>• wskazuje na mapie obszary, nad którymi Ukraina utraciła kontrolę</li> <li>• podaje nazwy euroregionów na podstawie mapy</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• analizuje strukturę zatrudnienia w przemyśle w Niemczech na podstawie diagramu kołowego</li> <li>• charakteryzuje środowisko przyrodnicze Czech i Słowacji na podstawie mapy ogólnogeograficznej</li> <li>• omawia środowisko przyrodnicze Litwy i Białorusi na podstawie mapy ogólnogeograficznej</li> <li>• podaje czynniki wpływające na atrakcyjność turystyczną Litwy i Białorusi</li> <li>• podaje przyczyny zmniejszania się liczby ludności Ukrainy na podstawie wykresu i schematu</li> <li>• omawia cechy środowiska przyrodniczego Rosji na podstawie mapy ogólnogeograficznej</li> <li>• charakteryzuje relacje Polski z Rosją podstawie dodatkowych źródeł</li> </ul> | <p>-Westfalii na podstawie mapy i fotografii</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• charakteryzuje nowoczesne przetwórstwo przemysłowe w Nadrenii Północnej-Westfalii na podstawie mapy</li> <li>• porównuje cechy środowiska przyrodniczego Czech i Słowacji</li> <li>• opisuje przykłady atrakcji turystycznych Czech i Słowacji na podstawie fotografii</li> <li>• porównuje walory przyrodnicze Litwy i Białorusi na podstawie mapy ogólnogeograficznej i fotografii</li> <li>• podaje przyczyny konfliktów na Ukrainie</li> <li>• opisuje stosunki Polski z sąsiadami na podstawie dodatkowych źródeł</li> </ul> | <p>-Westfalii</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• udowadnia, że Niemcy są światową potęgą gospodarczą na podstawie danych statystycznych oraz map gospodarczych</li> <li>• udowadnia, że Czechy i Słowacja to kraje atrakcyjne pod względem turystycznym</li> <li>• analizuje konsekwencje gospodarcze konfliktów na Ukrainie</li> <li>• charakteryzuje atrakcje turystyczne Ukrainy na podstawie dodatkowych źródeł oraz fotografii</li> <li>• uzasadnia potrzebę utrzymywania dobrych relacji z sąsiadami Polski</li> <li>• przygotowuje pracę (np. album, plakat, prezentację multimedialną) na temat inicjatyw zrealizowanych w najbliższym euroregionie na podstawie dodatkowych źródeł informacji</li> </ul> |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

**\*Wymagania opracowane na podstawie materiałów ze strony dla nauczyciela.pl nowa era oraz programu nauczania geografii w szkole podstawowej – Planeta Nowa autorstwa Ewy Marii Tuz i Barbary Dziedzic**

**WYMAGANIA EDUKACYJNE Z GEOGRAFII DLA KLASY 7 NA ROK 2024/2025**  
**PODRĘCZNIK – PLANETA NOWA**

| Wymagania na poszczególne oceny                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| na ocenę dopuszczającą                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | na ocenę dostateczną                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | na ocenę dobrą                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | na ocenę bardzo dobrą                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | na ocenę celującą                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| <b>1. Środowisko przyrodnicze Polski</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• podaje cechy położenia Polski w Europie na podstawie mapy ogólnogeograficznej</li> <li>• podaje całkowitą powierzchnię Polski</li> <li>wymienia kraje sąsiadujące z Polską i wskazuje je na mapie</li> <li>wymienia najważniejsze wydarzenia z przeszłości geologicznej Polski</li> <li>wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plejstocen, holocen</i></li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• omawia cechy położenia Europy i Polski na podstawie mapy ogólnogeograficznej</li> <li>• opisuje granicę między Europą a Azją na podstawie mapy ogólnogeograficznej Europy</li> <li>• odczytuje szerokość geograficzną i długość geograficzną wybranych punktów na mapie Polski i Europy</li> <li>wskazuje na mapie przebieg granic</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• oblicza rozciągłość południkową oraz rozciągłość równoleżnikową Europy i Polski</li> <li>• opisuje <i>dzieje Ziemi</i></li> <li>• wyjaśnia, jak powstał węgiel kamienny</li> <li>• charakteryzuje na podstawie map geologicznych obszar Polski na tle struktur geologicznych Europy</li> <li>• opisuje cechy różnych typów genetycznych gór</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• rozróżnia konsekwencje położenia geograficznego oraz politycznego Polski</li> <li>charakteryzuje jednostki geologiczne Polski</li> <li>wskazuje na mapach Europy i Polski obszary, na których występowały ruchy górotwórcze</li> <li><i>przedstawia proces powstawania lodowców</i></li> <li>wykazuje pasowość rzeźby terenu</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• wykazuje konsekwencje rozciągłości południkowej i rozciągłości równoleżnikowej Polski i Europy</li> <li>• wykazuje zależność między występowaniem ruchów górotwórczych w Europie a współczesnym ukształtowaniem powierzchni Polski</li> <li>wykazuje zależność między występowaniem zlodowaceń w Europie a współczesnym</li> </ul> |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>wyjaśnia znaczenie terminu <i>rzeźba polodowcowa (glacialna)</i></p> <p>wymienia formy terenu utworzone na obszarze Polski przez lądolód skandynawski</p> <p>wymienia pasy rzeźby terenu Polski i wskazuje je na mapie</p> <p>wymienia główne rodzaje skał</p> <p>wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ciśnienie atmosferyczne, niż baryczny, wyż baryczny</i></p> <p>wymienia cechy klimatu morskiego i klimatu kontynentalnego</p> <p>podaje nazwy mas powietrza napływających nad terytorium Polski</p> <p>wymienia elementy klimatu</p> <p>wyjaśnia znaczenie terminu <i>średnia dobową temperaturę powietrza</i></p> <p>wymienia czynniki, które warunkują zróżnicowanie temperatury powietrza</p> <p>i wielkość opadów w Polsce</p> <p>określa przeważający kierunek wiatrów w Polsce</p> <p>•wyjaśnia znaczenie terminu <i>przepływ</i></p> <p>•wyjaśnia znaczenie terminów: <i>źródło, rzeka główna, dopływ, system rzeczny, dorzecze, zlewisko, ujście deltowe, ujście lejkowate</i></p> <p>wskazuje na mapie główne rzeki Polski</p> <p>•wyjaśnia znaczenie terminów: <i>powódź, dolina rzeczna, koryto rzeczne, obszar zalewowy, sztuczny zbiornik wodny, retencja naturalna</i></p> <p>•wymienia przyczyny powodzi w Polsce</p> <p>•określa na podstawie mapy ogólnogeograficznej położenie Morza Bałtyckiego</p> <p>•wskazuje na mapie Morza Bałtyckiego jego największe zatoki,</p> | <p>Polski</p> <p>omawia proces powstawania gór</p> <p>wymienia ruchy górotwórcze, które zachodziły w Europie i w Polsce</p> <p>wymienia i wskazuje na mapie ogólnogeograficznej góry fałdowe, zrębowe oraz wulkaniczne w Europie</p> <p>i w Polsce</p> <p>omawia zlodowacenia na obszarze Polski</p> <p>opisuje nizinne i górskie formy polodowcowe</p> <p>porównuje krzywą hipsograficzną Polski i Europy</p> <p>dokonuje podziału surowców mineralnych</p> <p>podaje cechy klimatu Polski</p> <p>podaje zróżnicowanie długości okresu wegetacyjnego w Polsce na podstawie mapy tematycznej</p> <p>rozpoznaje typy ujść rzecznych</p> <p>•opisuje zjawisko powodzi</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>o wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Polski obszary zagrożone powodzią</li> <li>o wskazuje na mapie Polski rozmieszczenie największych sztucznych zbiorników wodnych</li> <li>o omawia wielkość i głębokość Bałtyku</li> </ul> <p>charakteryzuje temperaturę wód oraz zasolenie Bałtyku na tle innych mórz świata</p> <p>opisuje świat roślin i zwierząt Bałtyku</p> <p>•opisuje wybrane typy gleb w Polsce</p> <p>przedstawia na podstawie mapy tematycznej rozmieszczenie gleb na obszarze Polski</p> <p>omawia strukturę gatunkową lasów w Polsce</p> <p>podaje przykłady rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych i</p> | <p>•przedstawia współczesne obszary występowania lodowców na Ziemi i wskazuje je na mapie ogólnogeograficznej świata</p> <p>•charakteryzuje działalność rzeźbotwórczą lądolodu i lodowców górskich na obszarze Polski</p> <p>•omawia na podstawie mapy ogólnogeograficznej cechy ukształtowania powierzchni Europy i Polski</p> <p>•opisuje rozmieszczenie surowców mineralnych w Polsce na podstawie mapy tematycznej</p> <p>•omawia warunki klimatyczne w Europie</p> <p>•charakteryzuje czynniki kształtujące klimat w Polsce</p> <p>•omawia wpływ głównych mas powietrza na klimat i pogodę w Polsce</p> <p>•odczytuje wartości temperatury powietrza i wielkość opadów atmosferycznych z klimatogramów</p> <p>•wyjaśnia, jak powstają najważniejsze wiatry lokalne w Polsce</p> <p>•wyjaśnia, na czym polega asymetria dorzeczy Wisły i Odry</p> <p>•opisuje na podstawie mapy cechy oraz walory Wisły i Odry</p> <p>•wymienia czynniki sprzyjające powodziom w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>o określa rolę przeciwpowodziową sztucznych zbiorników</li> </ul> <p>•charakteryzuje i rozpoznaje typy wybrzeży Bałtyku</p> <p>•omawia powstawanie gleby</p> <p>•wyróżnia najważniejsze cechy wybranych typów gleb na podstawie profili glebowych</p> <p>•omawia funkcje lasów</p> <p>•ocenia rolę parków narodowych</p> | <p>Polski</p> <p>przedstawia czynniki kształtujące rzeźbę powierzchni Polski</p> <p>rozpoznaje główne skały występujące na terenie Polski</p> <p>podaje przykłady gospodarczego wykorzystania surowców mineralnych w Polsce</p> <p>opisuje pogodę kształtowaną przez główne masy powietrza napływające nad teren Polski</p> <p>opisuje na podstawie map tematycznych rozkład temperatury powietrza oraz opadów atmosferycznych w Polsce</p> <p>wyszukuje i prezentuje informacje dotyczące zmian klimatu Polski</p> <p>omawia ważniejsze typy jezior w Polsce</p> <p>•przedstawia metody ochrony przeciwpowodziowej</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>o omawia największe powodzie w Polsce i ich skutki</li> </ul> <p>omawia niszczącą i budującą działalność Bałtyku</p> <p>omawia procesy i czynniki glebotwórcze</p> <p>opisuje typy lasów w Polsce</p> <p>opisuje unikalne na skalę światową obiekty przyrodnicze objęte ochroną na terenie Polski</p> | <p>ukształtowaniem powierzchni Polski</p> <p>opisuje wpływ wydobywania surowców mineralnych na środowisko przyrodnicze</p> <p>wykazuje wpływ zmienności pogody</p> <p>w Polsce na rolnictwo, transport i turystykę</p> <p>wyszukuje i prezentuje informacje z zakresu prognozowania pogody</p> <p>ocenia znaczenie gospodarcze rzek i jezior w Polsce</p> <p>•omawia na wybranych przykładach wpływ wylesiania dorzeczy, regulacji koryt rzecznych, stanu wałów przeciwpowodziowych, zabudowy obszarów zalewowych i tworzenia sztucznych zbiorników wodnych na wezbrania oraz występowanie i skutki powodzi w Polsce</p> <p>wymienia główne źródła zanieczyszczeń Morza Bałtyckiego</p> <p>ocenia przydatność rolniczą różnych typów gleb</p> <p>ocenia przydatność przyrodniczą i gospodarczą lasów w Polsce</p> <p>podaje argumenty przemawiające za koniecznością zachowania walorów dziedzictwa przyrodniczego</p> <p>•planuje wycieczkę do parku narodowego lub rezerwatu przyrody</p> |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                          |                                                                   |  |  |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------|--|--|
| <p>wyspy i cieśniny</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>•omawia linię brzegową Bałtyku</li> </ul> <p>podaje główne cechy fizyczne Bałtyku</p> <p>wyjaśnia znaczenie terminów:<br/><i>gleba, czynniki glebotwórcze, poziomy glebowe</i></p> <p>wymienia typy gleb w Polsce</p> <p>wyjaśnia znaczenie terminu <i>lesistość</i></p> <p>wymienia różne rodzaje lasów w Polsce</p> <p>wskazuje parki narodowe na mapie Polski</p> | <p>pomników przyrody na obszarze wybranego regionu</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>•charakteryzuje wybrane parki narodowe w Polsce</li> </ul> | <p>w zachowaniu naturalnych walorów środowiska przyrodniczego</p> |  |  |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------|--|--|

## 2. Ludność i urbanizacja w Polsce

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>•wymienia nazwy państw sąsiadujących z Polską</li> <li>•wskazuje na mapie administracyjnej Polski poszczególne województwa i ich stolice</li> <li>•wyjaśnia znaczenie terminów: <i>przyrost naturalny, współczynnik przyrostu naturalnego, wyż demograficzny, niż demograficzny</i></li> <li>•wymienia na podstawie danych statystycznych państwa o różnym współczynniku przyrostu naturalnego w Europie</li> <li>•wyjaśnia znaczenie terminów: <i>piramida płci i wieku, średnia długość trwania życia</i></li> <li>•odczytuje dane dotyczące struktury płci i wieku oraz średniej długości trwania życia w Polsce na podstawie danych statystycznych</li> <li>○ wyjaśnia znaczenie terminu <i>gęstość zaludnienia</i></li> <li>○ wymienia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Polsce</li> </ul> <p>wyjaśnia znaczenie terminów: <i>migracja, emigracja, imigracja,</i></p> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>•wymienia przykłady terytoriów zależnych należących do państw europejskich</li> <li>•prezentuje na podstawie danych statystycznych zmiany liczby ludności Polski po II wojnie światowej</li> <li>•omawia na podstawie wykresu przyrost naturalny w Polsce w latach 1946–2018</li> <li>•omawia przestrzenne zróżnicowanie współczynnika przyrostu naturalnego w Polsce</li> <li>•omawia na podstawie danych statystycznych średnią długość trwania życia Polaków na tle europejskich społeczeństw</li> <li>•wyjaśnia, czym są ekonomiczne grupy wieku</li> <li>•wyjaśnia przyczyny zróżnicowania gęstości zaludnienia w Polsce</li> <li>•omawia na podstawie mapy tematycznej przestrzenne zróżnicowanie gęstości zaludnienia w Polsce</li> <li>•podaje najważniejsze cechy migracji wewnętrznych w Polsce</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>•omawia zmiany na mapie politycznej Europy w drugiej połowie XX w.</li> <li>•oblicza współczynnik przyrostu naturalnego</li> <li>•podaje przyczyny zróżnicowania przyrostu naturalnego w Europie i w Polsce</li> <li>•omawia czynniki wpływające na liczbę urodzeń w Polsce</li> <li>•porównuje udział poszczególnych grup wiekowych ludności w Polsce na podstawie piramidy wieku i płci</li> <li>•oblicza wskaźnik gęstości zaludnienia Polski</li> <li>•opisuje na podstawie mapy cechy rozmieszczenia ludności w Polsce</li> <li>•opisuje skutki migracji zagranicznych w Polsce</li> <li>•porównuje przyrost rzeczywisty ludności w Polsce i w wybranych państwach Europy</li> <li>•omawia przyczyny migracji wewnętrznych w Polsce</li> <li>○ wskazuje na mapie województw podlaskiego i zachodniopomorskiego gminy o</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>•omawia podział administracyjny Polski</li> <li>•omawia na podstawie danych statystycznych uwarunkowania przyrostu naturalnego w Polsce na tle Europy</li> <li>•analizuje piramidę wieku i płci ludności Polski</li> <li>•omawia przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w wybranych państwach Europy i Polski</li> <li>•oblicza przyrost rzeczywisty i współczynnik przyrostu rzeczywistego w Polsce</li> <li>•charakteryzuje skutki migracji wewnętrznych w Polsce</li> <li>○ wyjaśnia wpływ migracji na strukturę wieku ludności obszarów wiejskich</li> <li>•omawia przyczyny rozmieszczenia mniejszości narodowych w Polsce</li> <li>•przedstawia strukturę wyznaniową Polaków na tle innych państw Europy</li> <li>•omawia strukturę zatrudnienia wg działów gospodarki w</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>•analizuje na podstawie dostępnych źródeł ekonomiczne skutki utrzymywania się niskich lub ujemnych wartości współczynnika przyrostu naturalnego w krajach Europy i Polski</li> <li>•analizuje konsekwencje starzenia się społeczeństwa europejskiego</li> <li>•analizuje skutki nierównomiernego rozmieszczenia ludności w Polsce</li> <li>•ocenia skutki migracji zagranicznych w Polsce i w Europie</li> <li>○ ukazuje na wybranych przykładach wpływ procesów migracyjnych na strukturę wieku i zmiany zaludnienia obszarów wiejskich</li> <li>•omawia na podstawie dostępnych źródeł problemy mniejszości narodowych w Europie i w Polsce</li> <li>•omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany zachodzące w procesie urbanizacji w Polsce po II wojnie światowej</li> <li>○ identyfikuje na wybranych przykładach związki między rozwojem dużych miast a zmianami</li> </ul> |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                 |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p><i>saldo migracji, przyrost rzeczywisty, współczynnik przyrostu rzeczywistego</i></p> <p>wyjaśnia znaczenie terminu <i>migracje wewnętrzne</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>•wymienia przyczyny migracji wewnętrznych</li> <li>•odczytuje dane dotyczące wielkości i kierunków emigracji z Polski</li> <li>•wymienia główne skupiska Polonii</li> <li>•wymienia mniejszości narodowe w Polsce</li> <li>•wskazuje na mapie Polski regiony zamieszkiwane przez mniejszości narodowe</li> <li>•wyjaśnia znaczenie terminów: <i>struktura zatrudnienia</i>,</li> <li>•odczytuje z danych statystycznych wielkość zatrudnienia w poszczególnych sektorach gospodarki</li> <li>•wyjaśnia znaczenie terminów: <i>miasto, wskaźnik urbanizacji, aglomeracja monocentryczna, aglomeracja policentryczna (konurbacja)</i></li> <li>•wymienia największe miasta Polski i wskazuje je na mapie</li> <li>•wymienia funkcje miast</li> <li>•odczytuje z danych statystycznych wskaźnik urbanizacji w Polsce i w wybranych krajach Europy <ul style="list-style-type: none"> <li>○ wymienia przyczyny migracji do stref podmiejskich</li> <li>○ wymienia przyczyny wyludniania się wsi oddalonych od dużych miast</li> </ul> </li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>•wymienia główne przyczyny migracji zagranicznych w Polsce</li> <li>•określa kierunki napływu imigrantów do Polski <ul style="list-style-type: none"> <li>○ wskazuje na mapie województw podlaskiego i zachodniopomorskiego obszary o dużym wzroście liczby ludności</li> </ul> </li> <li>•charakteryzuje mniejszości narodowe, mniejszości etniczne i społeczności etniczne w Polsce</li> <li>•podaje przyczyny rozwoju największych miast w Polsce</li> <li>•podaje przykłady miast o różnych funkcjach w Polsce</li> <li>•wymienia typy zespołów miejskich w Polsce i podaje ich przykłady</li> <li>•wskazuje różnice między aglomeracją monocentryczną a aglomeracją policentryczną <ul style="list-style-type: none"> <li>○ omawia przyczyny migracji do stref podmiejskich</li> </ul> </li> </ul> | <p>dużym spadku liczby ludności</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>○ analizuje współczynnik salda migracji na przykładzie województw zachodniopomorskiego i podlaskiego</li> </ul> <p>przedstawia strukturę narodowościową ludności Polski na tle struktury narodowościowej ludności w wybranych państwach europejskich</p> <p>określa na podstawie danych statystycznych różnice między strukturą zatrudnienia ludności w poszczególnych województwach</p> <p>charakteryzuje funkcje wybranych miast w Polsce</p> <p>omawia przyczyny rozwoju miast w Polsce</p> <p>porównuje wskaźnik urbanizacji w Polsce i wybranych krajach Europy</p> <p>analizuje rozmieszczenie oraz wielkość miast w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>○ omawia na podstawie map tematycznych zmiany liczby ludności w strefach podmiejskich Krakowa i Warszawy</li> </ul> | <p>poszczególnych województwach</p> <p>analizuje wielkość miast w Polsce i ich rozmieszczenie wg grup wielkościowych</p> <p>omawia pozytywne i negatywne skutki urbanizacji</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>○ omawia wpływ migracji do stref podmiejskich na przekształcenie struktury demograficznej okolic Krakowa i Warszawy</li> <li>○ określa zmiany w użytkowaniu i zagospodarowaniu stref podmiejskich na przykładzie Krakowa i Warszawy</li> </ul> | <p>w użytkowaniu i zagospodarowaniu terenu, w stylu zabudowy oraz w strukturze demograficznej w strefach podmiejskich</p>                                                                                       |
| <b>3. Rolnictwo i przemysł Polski</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                 |
| <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>•wymienia funkcje rolnictwa</li> <li>•wymienia przyrodnicze i pozaprzyrodnicze warunki rozwoju rolnictwa w Polsce</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>•opisuje warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Polsce</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>•przedstawia rolnictwo jako sektor gospodarki oraz jego rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju</li> <li>•charakteryzuje regiony rolnicze</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>•omawia poziom mechanizacji i chemizacji rolnictwa w Polsce</li> <li>•charakteryzuje czynniki wpływające na rozmieszczenie upraw w Polsce</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                             | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>•przedstawia korzyści dla polskiego rolnictwa wynikające z członkostwa naszego kraju w Unii Europejskiej</li> <li>•dokonuje na podstawie danych</li> </ul> |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| wymienia na podstawie map tematycznych regiony rolnicze w Polsce<br>wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plon, zbiór, areal</i><br>wymienia główne uprawy w Polsce<br>wskazuje na mapie główne obszary upraw w Polsce<br>wyjaśnia znaczenie terminów: <i>chów, pogłowie</i><br>wymienia główne zwierzęta gospodarskie w Polsce<br>wskazuje na mapie obszary chowu zwierząt gospodarskich<br>dokonuje podziału przemysłu na sekcje i działy<br>wymienia funkcje przemysłu <ul style="list-style-type: none"> <li>wymienia podstawowe cechy gospodarki centralnie sterowanej i gospodarki rynkowej</li> <li>wymienia źródła energii</li> <li>wymienia typy elektrowni</li> <li>wskazuje na mapie największe elektrownie w Polsce</li> <li>wymienia główne źródła energii w województwach pomorskim i łódzkim</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>•prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę wielkościową gospodarstw rolnych w Polsce</li> <li>•przedstawia znaczenie gospodarcze głównych upraw w Polsce</li> <li>•prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę upraw w Polsce</li> <li>•wymienia główne rejony warzywnictwa i sadownictwa w Polsce</li> <li>•przedstawia znaczenie gospodarcze produkcji zwierzęcej w Polsce</li> <li>•wymienia czynniki lokalizacji chowu bydła, trzody chlewnej i drobiu w Polsce</li> <li>•omawia cechy polskiego przemysłu</li> <li>•wymienia przyczyny zmian w strukturze przemysłu Polski <ul style="list-style-type: none"> <li>omawia cechy gospodarki Polski przed 1989 rokiem i po nim</li> </ul> </li> <li>•lokalizuje na mapie Polski elektrownie ciepłownicze, wodne i niekonwencjonalne</li> <li>•opisuje wielkość produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych <ul style="list-style-type: none"> <li>podaje przyczyny rozwoju energetyki wiatrowej i słonecznej w województwach pomorskim i łódzkim</li> </ul> </li> </ul> | o najkorzystniejszych warunkach do produkcji rolnej w Polsce<br>przedstawia strukturę użytkowania ziemi w Polsce na tle innych krajów Europy<br>prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę chowu zwierząt gospodarskich w Polsce<br>przedstawia przemysł jako sektor gospodarki i jego rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju<br>opisuje rozmieszczenie przemysłu w Polsce <ul style="list-style-type: none"> <li>omawia strukturę zatrudnienia w konurbacji katowickiej i aglomeracji łódzkiej przed 1989 rokiem</li> <li>prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę produkcji energii elektrycznej w Polsce na tle wybranych krajów Europy</li> <li>wyjaśnia wpływ warunków pozaprzemysłowych na wykorzystanie OZE w województwach pomorskim i łódzkim</li> </ul> | porównuje produkcję roślinną w Polsce na tle produkcji w innych krajach Europy<br>porównuje produkcję zwierzęcą w Polsce na tle produkcji w innych krajach Europy<br>omawia rozwój przemysłu w Polsce po II wojnie światowej<br>analizuje przyczyny i skutki restrukturyzacji polskiego przemysłu <ul style="list-style-type: none"> <li>opisuje zmiany, które zaszły w strukturze produkcji po 1989 roku</li> </ul> w konurbacji katowickiej i aglomeracji łódzkiej<br>omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany zachodzące współcześnie w polskiej energetyce <ul style="list-style-type: none"> <li>wymienia korzyści płynące z wykorzystania źródeł odnawialnych</li> <li>analizuje dane statystyczne dotyczące liczby farm wiatrowych w łódzkim i Pomorskiem</li> </ul> | statystycznych analizy zmian pogłowia wybranych zwierząt gospodarskich w Polsce po 2000 roku i wyjaśnia ich przyczyny <ul style="list-style-type: none"> <li>wykazuje na podstawie dostępnych źródeł wpływ przemian gospodarczych w Polsce po 1998 roku na zmiany struktury zatrudnienia w wybranych regionach kraju</li> <li>analizuje na wybranych przykładach warunki przyrodnicze i pozaprzemysłowe sprzyjające produkcji energii ze źródeł odnawialnych i nieodnawialnych lub ograniczające tę produkcję oraz określa ich wpływ na rozwój energetyki</li> </ul> |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

#### 4. Usługi w Polsce

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> <li>•podaje przykłady różnych rodzajów usług w Polsce</li> <li>•wyjaśnia znaczenie terminu <i>komunikacja</i></li> <li>•wyróżnia rodzaje transportu w Polsce</li> <li>•wskazuje na mapie Polski porty morskie oraz lotnicze</li> <li>•wyróżnia rodzaje łączności</li> </ul> | Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> <li>•omawia zróżnicowanie usług w Polsce</li> <li>•omawia rodzaje transportu lądowego w Polsce</li> <li>•omawia na podstawie map tematycznych gęstość dróg kołowych w Polsce</li> </ul> | Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> <li>•przedstawia usługi jako sektor gospodarki oraz ich rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju</li> <li>•charakteryzuje udział poszczególnych rodzajów transportu w przewozach pasażerów i ładunków</li> <li>•omawia ruch pasażerski w portach lotniczych Polski</li> </ul> | Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> <li>•wyjaśnia przyczyny zróżnicowania sieci transportowej w Polsce</li> <li>•prezentuje na podstawie dostępnych źródeł problemy polskiego transportu wodnego i lotniczego</li> <li>•ocenia znaczenie handlu zagranicznego dla polskiej gospodarki</li> </ul> | Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> <li>•identyfikuje związki między transportem morskim a lokalizacją inwestycji przemysłowych i usługowych na przykładzie Trójmiasta</li> <li>•podaje przykłady sukcesów polskich firm na arenie międzynarodowej</li> <li>•ocenia na podstawie dostępnych źródeł poziom rozwoju turystyki</li> </ul> |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                       |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>o wyjaśnia znaczenie terminów: <i>centra logistyczne, spedycja</i></li> <li>• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>eksport, import, bilans handlu zagranicznego</i></li> <li>• wymienia państwa będące głównymi partnerami handlowymi Polski</li> <li>• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>turystyka, walory turystyczne, infrastruktura turystyczna</i></li> <li>• wymienia regiony turystyczne Polski</li> </ul> <p>i wskazuje je na mapie</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• wymienia główne atrakcje turystyczne wybrzeża Bałtyku i Małopolski</li> </ul> | <p>omawia na podstawie mapy tematycznej gęstość sieci kolejowej w Polsce</p> <p>omawia na podstawie danych statystycznych stan morskiej floty transportowej w Polsce</p> <p>wymienia towary, które dominują w polskim handlu zagranicznym</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>o wymienia rodzaje usług, które rozwijają się dzięki wzrostowi ruchu turystycznego</li> </ul> <p>omawia czynniki rozwoju turystyki</p> <p>wymienia polskie obiekty znajdujące się na <i>Liście światowego dziedzictwa UNESCO</i> i wskazuje je na mapie</p> | <p>podaje przyczyny nierównomiernego dostępu do środków łączności na terenie Polski</p> <p>przedstawia przyczyny niskiego salda bilansu handlu zagranicznego w Polsce</p> <p>charakteryzuje polskie obiekty znajdujące się na <i>Liście światowego dziedzictwa UNESCO</i></p> <p>charakteryzuje na przykładach walory turystyczne Polski</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>o wskazuje na mapie położenie głównych atrakcji wybrzeża Bałtyku i Małopolski</li> </ul> | <p>analizuje na podstawie dostępnych źródeł wpływy z turystyki w Polsce i w wybranych krajach Europy</p> <p>ocenia na podstawie dostępnych źródeł atrakcyjność turystyczną wybranego regionu Polski</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>o analizuje dane statystyczne dotyczące ruchu turystycznego nad Morzem Bałtyckim i w Krakowie</li> <li>o określa wpływ walorów przyrodniczych wybrzeża Bałtyku oraz dziedzictwa kulturowego Małopolski na rozwój turystyki na tych obszarach</li> </ul> | <p>zagranicznej w Polsce na tle innych krajów Europy</p> <p>omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany, które zaszły w geograficznych kierunkach wymiany międzynarodowej Polski</p> |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

## 5. Mój region i moja mała ojczyzna

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia znaczenie terminu <i>region</i></li> <li>• wskazuje położenie swojego regionu na mapie ogólnogeograficznej Polski</li> <li>• wymienia i wskazuje na mapie ogólnogeograficznej sąsiednie regiony</li> <li>• wymienia najważniejsze walory przyrodnicze regionu</li> <li>• wyjaśnia znaczenie terminu <i>mała ojczyzna</i></li> <li>• wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Polski, na mapie topograficznej lub na planie miasta obszar małej ojczyzny</li> <li>• przedstawia źródła informacji o małej ojczyźnie</li> <li>• wymienia walory środowiska geograficznego małej ojczyzny</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• podaje główne cechy środowiska przyrodniczego regionu na podstawie map tematycznych</li> <li>• wyróżnia najważniejsze cechy gospodarki regionu na podstawie danych statystycznych i map tematycznych</li> <li>• określa obszar utożsamiany z własną małą ojczyzną jako symboliczną przestrzeń w wymiarze lokalnym</li> <li>• rozpoznaje w terenie obiekty decydujące o atrakcyjności małej ojczyzny</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia uwarunkowania zróżnicowania środowiska przyrodniczego w swoim regionie</li> <li>• analizuje genezę rzeźby terenu swojego regionu</li> <li>• prezentuje główne cechy gospodarki regionu</li> <li>• opisuje walory środowiska geograficznego małej ojczyzny</li> <li>• omawia historię małej ojczyzny na podstawie dostępnych źródeł</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• przedstawia w dowolnej formie (np. prezentacji multimedialnej, plakatu, wystawy fotograficznej) przyrodnicze i kulturowe walory swojego regionu</li> <li>• prezentuje na podstawie informacji wyszukiwanych w różnych źródłach i w dowolnej formie (np. prezentacji multimedialnej, plakatu, wystawy fotograficznej) atrakcyjność osadniczą oraz gospodarczą małej ojczyzny jako miejsca zamieszkania i rozwoju określonej działalności gospodarczej</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• projektuje na podstawie wyszukanych informacji trasę wycieczki krajoznawczej po własnym regionie</li> <li>• wykazuje na podstawie obserwacji terenowych przeprowadzonych w wybranym miejscu własnego regionu zależności między elementami środowiska geograficznego</li> <li>• planuje wycieczkę po swojej małej ojczyźnie</li> <li>• projektuje na podstawie własnych obserwacji terenowych działania służące zachowaniu walorów środowiska geograficznego (przyrodniczego i kulturowego) oraz poprawie warunków życia lokalnej społeczności</li> <li>• podaje przykłady osiągnięć Polaków w różnych dziedzinach życia społeczno-</li> </ul> |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|  |  |  |  |                                          |
|--|--|--|--|------------------------------------------|
|  |  |  |  | -gospodarczego na arenie międzynarodowej |
|--|--|--|--|------------------------------------------|

**\*Wymagania opracowane na podstawie materiałów ze strony dla nauczyciela.pl nowa era oraz programu *nauczania geografii w szkole podstawowej – Planeta Nowa* autorstwa Ewy Marii Tuz i Barbary Dziedzic**

**WYMAGANIA EDUKACYJNE Z GEOGRAFII DLA KLASY 7 NA ROK 2024/2025**  
**PODRĘCZNIK – PLANETA NOWA**

| Wymagania na poszczególne oceny |                      |                |                       |                   |
|---------------------------------|----------------------|----------------|-----------------------|-------------------|
| na ocenę dopuszczającą          | na ocenę dostateczną | na ocenę dobrą | na ocenę bardzo dobrą | na ocenę celującą |
| I. Azja                         |                      |                |                       |                   |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>wskazuje na mapie położenie geograficzne Azji</li> <li>wymienia formy ukształtowania powierzchni Azji</li> <li>wymienia strefy klimatyczne Azji na podstawie mapy klimatycznej</li> <li>wymienia największe rzeki Azji</li> <li>wymienia strefy aktywności sejsmicznej w Azji na podstawie mapy geologicznej</li> <li>wyjaśnia znaczenie terminu <i>wulkanizm</i></li> <li>odczytuje z mapy nazwy największych wulkanów w Azji</li> <li>wskazuje na mapie zasięg Ognistego Pierścienia Pacyfiku</li> <li>wymienia czynniki przyrodnicze wpływające na rozwój rolnictwa w Azji</li> <li>wymienia główne uprawy w Azji na podstawie mapy gospodarczej</li> <li>określa cechy położenia Japonii na podstawie mapy ogólnogeograficznej</li> <li>wymienia cechy środowiska przyrodniczego Japonii</li> <li>wymienia główne uprawy w Japonii</li> <li>określa cechy położenia Chin na podstawie mapy ogólnogeograficznej</li> <li>lokalizuje na mapie ośrodki przemysłu zaawansowanych technologii w Chinach</li> <li>wymienia główne uprawy w Chinach i opisuje ich rozmieszczenie na podstawie mapy gospodarczej</li> <li>określa położenie geograficzne Indii</li> <li>porównuje liczbę ludności Chin i Indii oraz odczytuje z wykresu ich prognozę</li> <li>wymienia największe aglomeracje</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>opisuje linię brzegową Azji na podstawie mapy świata</li> <li>charakteryzuje zróżnicowanie środowiska geograficznego Azji</li> <li>przedstawia kontrasty w ukształtowaniu powierzchni terenu Azji</li> <li>omawia czynniki klimatyczne kształtujące klimat Azji</li> <li>omawia strefy roślinne Azji</li> <li>omawia budowę wulkanu na podstawie ilustracji</li> <li>wymienia typy wulkanów i podaje ich główne cechy</li> <li>wskazuje na mapie obszary Azji o korzystnych i niekorzystnych warunkach do rozwoju rolnictwa</li> <li>wymienia czołówkę państw azjatyckich w światowych zbiorach roślin uprawnych na podstawie infografiki</li> <li>charakteryzuje ukształtowanie powierzchni Japonii</li> <li>omawia strukturę zatrudnienia w Japonii na podstawie analizy danych statystycznych</li> <li>omawia warunki przyrodnicze rozwoju rolnictwa w Japonii</li> <li>przedstawia cechy rolnictwa Japonii na podstawie analizy danych statystycznych</li> <li>określa różnorodność cech środowiska geograficznego Chin na podstawie mapy tematycznej</li> <li>omawia czynniki przyrodnicze sprzyjające osadnictwu w Chinach</li> <li>przedstawia nierównomierne rozmieszczenie ludności Chin na podstawie mapy gęstości zaludnienia</li> <li>omawia główne kierunki produkcji rolnej w Chinach</li> <li>omawia cechy środowiska</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>omawia budowę geologiczną Azji na podstawie mapy tematycznej</li> <li>omawia cyrkulację monsunową i jej wpływ na klimat Azji</li> <li>charakteryzuje kontrasty klimatyczne i roślinne w Azji na podstawie mapy tematycznej</li> <li>omawia czynniki wpływające na układ sieci rzecznej w Azji</li> <li>omawia płytową budowę litosfery na podstawie map tematycznych</li> <li>wyjaśnia przyczyny występowania trzęsień ziemi i tsunami w Azji</li> <li>opisuje przebieg trzęsienia ziemi</li> <li>omawia warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Azji</li> <li>opisuje ekstremalne zjawiska klimatyczne i ich skutki w Japonii</li> <li>opisuje skutki występowania tajfunów na obszarze Japonii</li> <li>omawia bariery utrudniające rozwój gospodarki Japonii</li> <li>omawia znaczenie i rolę transportu w gospodarce Japonii</li> <li>omawia cechy gospodarki Chin</li> <li>analizuje wielkości PKB w Chinach na tle innych krajów świata na podstawie danych statystycznych</li> <li>charakteryzuje tradycyjne rolnictwo i warunki rozwoju rolnictwa Chin</li> <li>przedstawia problemy demograficzne Indii</li> <li>omawia system kastowy w Indiach</li> <li>przedstawia zróżnicowanie indyjskiej edukacji</li> <li>analizuje strukturę zatrudnienia i strukturę PKB Indii na podstawie wykresu</li> <li>charakteryzuje przetwórstwo</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>analizuje azjatyckie rekordy dotyczące rzeźby terenu, linii brzegowej i hydrosfery na podstawie infografiki</li> <li>omawia powstawanie Himalajów i rowów oceanicznych</li> <li>przedstawia sposoby zabezpieczania ludzi przed skutkami trzęsień ziemi</li> <li>omawia warunki klimatyczne w Azji wpływające na rytm uprawy ryżu</li> <li>omawia znaczenie uprawy ryżu dla krajów Azji Południowo-Wschodniej</li> <li>wykazuje związek między budową geologiczną a występowaniem wulkanów, trzęsień ziemi i tsunami w Japonii</li> <li>analizuje źródła gospodarczego rozwoju Japonii</li> <li>charakteryzuje cechy nowoczesnej gospodarki Japonii oraz rodzaje produkcji przemysłowej</li> <li>uzasadnia, że gospodarka Japonii należy do najnowocześniejszych na świecie</li> <li>przedstawia problemy demograficzne i społeczne Chin z uwzględnieniem przyrostu naturalnego na podstawie analizy danych statystycznych</li> <li>omawia znaczenie nowoczesnych kolei w rozwoju gospodarczym Chin</li> <li>omawia kontrasty etniczne, językowe i religijne w Indiach</li> <li>charakteryzuje cechy gospodarki Indii i możliwości ich rozwoju</li> <li>omawia znaczenie ropy naftowej w rozwoju ekonomicznym państw</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia, dlaczego na wschodnich wybrzeżach Azji występuje wiele wulkanów</li> <li>udowadnia słuszność stwierdzenia, że Azja to kontynent kontrastów geograficznych</li> <li>omawia wpływ budowy geologicznej na występowanie rowów tektonicznych, wulkanów, trzęsień ziemi i tsunami</li> <li>ocenia skutki trzęsień ziemi dla obszarów gęsto zaludnionych</li> <li>wyjaśnia na podstawie mapy ogólnogeograficznej i analizy danych statystycznych, dlaczego grunty orne mają niewielki udział w strukturze użytkowania ziemi w Azji</li> <li>wykazuje związki między cechami klimatu monsunowego a rytmem upraw i „kulturą ryżu” w Azji Południowo-Wschodniej</li> <li>ocenia znaczenie warunków przyrodniczych i czynników społeczno-kulturowych w tworzeniu nowoczesnej gospodarki Japonii</li> <li>omawia wpływ gospodarki Chin na gospodarkę światową</li> <li>opisuje główne problemy indyjskiego społeczeństwa oraz przedstawia ich przyczyny</li> <li>analizuje skutki występowania konfliktów zbrojnych na Bliskim Wschodzie</li> </ul> |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                            |  |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
| Indii i wskazuje je na mapie <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia znaczenie terminu <i>slamsy</i></li> <li>• wymienia główne rośliny uprawne w Indiach i wskazuje na mapie tematycznej regiony ich występowania</li> <li>• wymienia surowce mineralne w Indiach i wskazuje na mapie regiony ich występowania</li> <li>• określa położenie geograficzne Bliskiego Wschodu</li> <li>• wymienia państwa leżące na Bliskim Wschodzie na podstawie mapy politycznej</li> <li>• wskazuje na mapie miejsca konfliktów zbrojnych na Bliskim Wschodzie</li> </ul> | geograficznego Półwyspu Indyjskiego <ul style="list-style-type: none"> <li>• podaje przyczyny powstawania slamsów w Indiach</li> <li>• omawia warunki uprawy roślin w Indiach na podstawie mapy tematycznej</li> <li>• charakteryzuje indyjską Dolinę Krzemową</li> <li>• omawia cechy środowiska przyrodniczego Bliskiego Wschodu</li> <li>• omawia wielkość zasobów ropy naftowej na świecie i na Bliskim Wschodzie na podstawie wykresu i mapy tematycznej</li> <li>• przedstawia cele organizacji OPEC</li> </ul> | przemysłowe Indii <ul style="list-style-type: none"> <li>• omawia zróżnicowanie religijne na Bliskim Wschodzie</li> <li>• omawia wpływ religii na życie muzułmanów</li> <li>• przedstawia znaczenie produkcji wyrobów z ropy naftowej w krajach Bliskiego Wschodu</li> </ul> | Bliskiego Wschodu <ul style="list-style-type: none"> <li>• omawia źródła konfliktów zbrojnych i terroryzmu na Bliskim Wschodzie</li> </ul> |  |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|

## II. Afryka

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> <li>• określa położenie matematyczno-geograficzne Afryki na podstawie mapy ogólnogeograficznej</li> <li>• wymienia strefy klimatyczne Afryki</li> <li>• wymienia największe rzeki i jeziora Afryki</li> <li>• wymienia czynniki przyrodnicze wpływające na rozwój rolnictwa w Afryce</li> <li>• wymienia główne uprawy w Afryce</li> <li>• wymienia surowce mineralne Afryki na podstawie mapy gospodarczej</li> <li>• wskazuje obszary występowania surowców mineralnych na terenie Afryki</li> <li>• wymienia atrakcyjne turystycznie państwa Afryki</li> <li>• wyjaśnia różnicę między głodem a niedożywieniem</li> </ul> | Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> <li>• omawia cechy ukształtowania powierzchni Afryki</li> <li>• wymienia cechy różnych typów klimatu w Afryce na podstawie klimatogramów</li> <li>• charakteryzuje sieć rzeczną i jeziora Afryki</li> <li>• omawia czynniki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Afryce</li> <li>• charakteryzuje znaczenie chowu zwierząt w krajach Afryki</li> <li>• przedstawia zróżnicowanie PKB w różnych państwach Afryki na podstawie analizy danych statystycznych</li> <li>• omawia przemysł wydobywczy w Afryce</li> <li>• wskazuje państwa w Afryce dotknięte problemem głodu i niedożywienia na podstawie mapy tematycznej</li> <li>• analizuje niedożywienie ludności w Afryce na podstawie wykresu</li> </ul> | Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> <li>• omawia wpływ czynników klimatotwórczych na klimat Afryki</li> <li>• omawia rozmieszczenie opadów atmosferycznych w Afryce na podstawie mapy klimatycznej</li> <li>• omawia udział rolnictwa w strukturze zatrudnienia w wybranych państwach Afryki na podstawie wykresu</li> <li>• omawia gospodarkę w strefie Sahelu</li> <li>• omawia cechy gospodarki krajów Afryki na podstawie analizy danych statystycznych</li> <li>• przedstawia nowoczesne działy gospodarki Afryki</li> <li>• omawia rozwój i znaczenie usług w Afryce</li> <li>• omawia przyczyny niedożywienia ludności w Afryce</li> <li>• opisuje zmiany w poziomie niedożywienia ludności Afryki</li> <li>• wymienia obiekty w Kenii wpisane na listę dziedzictwa UNESCO</li> </ul> | Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> <li>• omawia związek budowy geologicznej Afryki z powstawaniem rowów tektonicznych</li> <li>• wyjaśnia cyrkulację powietrza w strefie międzyzwrotnikowej</li> <li>• omawia przyczyny procesu pustynnienia w strefie Sahelu</li> <li>• przedstawia czynniki ograniczające rozwój gospodarki w Afryce</li> <li>• omawia skutki niedożywienia ludności w Afryce</li> <li>• omawia bariery ograniczające rozwój turystyki w Afryce</li> <li>• omawia walory przyrodnicze Kenii wpływające na rozwój turystyki</li> </ul> | Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia istnienie strefowości klimatyczno-roślinno-glebowej w Afryce</li> <li>• wyjaśnia związki między warunkami przyrodniczymi a możliwościami gospodarowania w strefie Sahelu</li> <li>• przedstawia rolę chińskich inwestycji na kontynencie afrykańskim</li> <li>• przedstawia sposoby walki z głodem ludności Afryki</li> <li>• określa związki między warunkami przyrodniczymi i kulturowymi a rozwojem turystyki na przykładzie Kenii</li> </ul> |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>wymienia państwa w Afryce dotknięte głodem i niedożywieniem</li> <li>określa położenie geograficzne Kenii</li> <li>wymienia obiekty turystyczne na terenie Kenii</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>przedstawia ruch turystyczny Kenii na podstawie analizy danych statystycznych</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>opisuje walory kulturowe Kenii na podstawie wybranych źródeł informacji</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| <b>III. Ameryka Północna i Ameryka Południowa</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>określa położenie geograficzne Ameryki</li> <li>wymienia nazwy mórz i oceanów oblewających Amerykę Północną i Amerykę Południową</li> <li>wymienia największe rzeki Ameryki i wskazuje je na mapie</li> <li>wyjaśnia znaczenie terminów: <i>tornado, cyklon tropikalny</i></li> <li>wskazuje na mapie Aleję Tornad</li> <li>wymienia nazwy wybranych cyklonów tropikalnych w XXI wieku</li> <li>określa położenie geograficzne Amazonii</li> <li>omawia florę i faunę lasów równikowych</li> <li>podaje liczbę ludności Ameryki Północnej i Ameryki Południowej na podstawie wykresu</li> <li>wymienia główne odmiany człowieka zamieszkujące Amerykę</li> <li>wyjaśnia znaczenie terminów: <i>urbanizacja, wskaźnik urbanizacji, aglomeracja, megalopolis</i></li> <li>wymienia obszary słabo i gęsto zaludnione w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej i wskazuje je na mapie</li> <li>wymienia największe miasta i aglomeracje Ameryki Północnej i Ameryki Południowej i wskazuje na mapie</li> <li>określa położenie geograficzne Stanów Zjednoczonych</li> <li>wyjaśnia znaczenie terminów:</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>wymienia nazwy państw leżących w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej</li> <li>podaje główne cechy ukształtowania powierzchni Ameryki</li> <li>wymienia strefy klimatyczne Ameryki</li> <li>omawia przyczyny powstawania tornad i cyklonów tropikalnych</li> <li>podaje główne rejony występowania cyklonów tropikalnych i kierunki ich przemieszczania się</li> <li>podaje cechy środowiska geograficznego Amazonii</li> <li>omawia cechy klimatu Amazonii</li> <li>podaje przyczyny zróżnicowania etnicznego i kulturowego Ameryki</li> <li>przedstawia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej</li> <li>analizuje liczbę ludności miejskiej w ogólnej liczbie ludności państw Ameryki na podstawie mapy tematycznej</li> <li>opisuje cechy położenia geograficznego Stanów Zjednoczonych</li> <li>wymienia czynniki wpływające na rozwój Doliny Krzemowej</li> <li>omawia strukturę użytkowania ziemi w Stanach Zjednoczonych na podstawie wykresu</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>charakteryzuje budowę geologiczną Ameryki</li> <li>omawia czynniki klimatyczne wpływające na klimat Ameryki</li> <li>porównuje strefy klimatyczne ze strefami roślinnymi w Ameryce</li> <li>charakteryzuje wody powierzchniowe Ameryki na podstawie mapy ogólnogeograficznej</li> <li>omawia mechanizm powstawania tornad i cyklonów tropikalnych</li> <li>podaje przyczyny wysokich rocznych sum opadów atmosferycznych w Amazonii</li> <li>opisuje piętność wilgotnych lasów równikowych w Amazonii</li> <li>omawia wielkie migracje w historii zasiedlania Ameryki</li> <li>omawia zmiany liczby ludności w Ameryce na przestrzeni lat na podstawie wykresu</li> <li>omawia rozwój miast Ameryki na podstawie wybranych źródeł</li> <li>podaje przykłady megalopolis w Ameryce i wskazuje je na mapie</li> <li>podaje przyczyny</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <p>wykazuje związek ukształtowania powierzchni z budową geologiczną w Ameryce</p> <p>omawia związek stref klimatycznych ze strefami roślinnymi w Ameryce</p> <p>przedstawia skutki występowania tornad i cyklonów tropikalnych w Ameryce</p> <p>omawia ekologiczne następstwa wylesiania Amazonii</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>podaje kierunki gospodarczego wykorzystania Amazonii</li> </ul> <p>przedstawia sytuację rdzennej ludności w Ameryce</p> <p>przedstawia negatywne skutki urbanizacji w Ameryce</p> <p>określa cechy megalopolis w Ameryce Północnej</p> <p>charakteryzuje wybrane wskaźniki rozwoju gospodarczego Stanów Zjednoczonych</p> <p>omawia znaczenie usług wyspecjalizowanych w gospodarce Stanów Zjednoczonych</p> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>przedstawia cechy ukształtowania powierzchni Ameryki Północnej i Ameryki Południowej na podstawie map</li> <li>przedstawia sposoby ochrony przed nadchodzącym cyklonem na podstawie wybranych źródeł informacji</li> <li>przedstawia działania człowieka mające na celu ochronę walorów przyrodniczych Amazonii</li> <li>opisuje problemy ludności mieszkających w slamsach na podstawie materiałów źródłowych</li> <li>ocenia wpływ przemysłu zaawansowanych technologii na rozwój gospodarki Stanów Zjednoczonych</li> <li>ocenia rolę Stanów Zjednoczonych w gospodarce światowej na podstawie analizy danych statystycznych</li> </ul> |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p><i>produkt światowy brutto, technopolia</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>wymienia główne działy przemysłu w Stanach Zjednoczonych</li> <li>wymienia rodzaje usług wyspecjalizowanych w Stanach Zjednoczonych</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | <p>powstawania slamsów w wielkich miastach na przykładzie Ameryki Południowej</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>omawia znaczenie przemysłu i jego kluczowe działy w Stanach Zjednoczonych</li> <li>omawia cechy rolnictwa Stanów Zjednoczonych</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| <b>IV. Australia i Oceania</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>określa położenie geograficzne Australii i Oceanii</li> <li>wymienia największe pustynie Australii na podstawie mapy</li> <li>wyjaśnia znaczenie terminu <i>basen artezyjski</i> <ul style="list-style-type: none"> <li>wymienia endemity w Australii oraz na wyspach Oceanii</li> </ul> </li> <li>przedstawia liczbę ludności i gęstość zaludnienia w Australii na podstawie mapy tematycznej i analizy danych statystycznych</li> <li>wymienia największe miasta Australii oraz wskazuje je na mapie</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>charakteryzuje środowisko przyrodnicze Australii i Oceanii</li> <li>charakteryzuje ukształtowanie powierzchni Australii</li> <li>wymienia strefy klimatyczne w Australii</li> <li>charakteryzuje wody powierzchniowe Australii</li> <li>omawia czynniki przyrodnicze wpływające na rozmieszczenie ludności w Australii</li> <li>omawia występowanie surowców mineralnych w Australii na podstawie mapy tematycznej</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>wymienia cechy charakterystyczne poszczególnych typów klimatu w Australii na podstawie klimatogramów <ul style="list-style-type: none"> <li>omawia strefowość roślinną w Australii na podstawie mapy tematycznej</li> </ul> </li> <li>omawia bariery utrudniające zamieszkanie Australii</li> <li>charakteryzuje rdzennych mieszkańców Australii</li> <li>omawia cechy rolnictwa Australii na tle warunków przyrodniczych</li> <li>przedstawia znaczenie turystyki w rozwoju gospodarki Australii i Oceanii</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia wpływ położenia Australii na klimat <ul style="list-style-type: none"> <li>omawia zasoby wód artezyjskich i ich rolę w gospodarce Australii</li> </ul> </li> <li>wyjaśnia, dlaczego Australia jest atrakcyjna dla imigrantów</li> <li>omawia znaczenie przetwórstwa przemysłowego i przemysłu zaawansowanych technologii w rozwoju Australii</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>wykazuje zależność między klimatem a zasobami wód powierzchniowych w Australii</li> <li>wykazuje zależność pomiędzy rozmieszczeniem ludności a warunkami naturalnymi występującymi w Australii</li> <li>określa główne cechy gospodarki Australii na tle warunków przyrodniczych</li> </ul> |
| <b>V. Obszary okołobiegunowe</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>określa położenie geograficzne obszarów okołobiegunowych</li> <li>wyjaśnia znaczenie terminów: <i>góra lodowa, pak lodowy, lądolód, lodowce szelfowe</i></li> <li>wymienia gatunki roślin i zwierząt na obszarach Arktyki i Antarktyki</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                 | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>wymienia cechy środowiska przyrodniczego obszarów okołobiegunowych</li> <li>charakteryzuje klimat Arktyki i Antarktyki</li> <li>wymienia zagrożenia środowiska przyrodniczego obszarów polarnych</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                   | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>opisuje zjawisko dnia polarnego i nocy polarnej na obszarach okołobiegunowych</li> <li>charakteryzuje ludy zamieszkujące Arktykę oraz warunki ich życia</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>porównuje środowisko przyrodnicze Arktyki i Antarktyki</li> <li>wyjaśnia, dlaczego Antarktyda jest największą pustynią lodową</li> <li>omawia status prawny Antarktydy</li> </ul>                                                                                                                                                                                | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>omawia skutki zmian klimatu w środowisku geograficznym obszarów polarnych</li> </ul>                                                                                                                                                                                                        |

**\*Wymagania opracowane na podstawie materiałów ze strony dla nauczyciela.pl nowa era oraz programu nauczania geografii w szkole podstawowej – Planeta Nowa autorstwa Ewy Marii Tuz i Barbary Dziedzic**

## WYMAGANIA EDUKACYJNE Z GEOGRAFII DLA UCZNIA Z NIEDOSTOSOWANIEM SPOŁECZNYM

### I. Wymagania ogólne:

1. Dostosowanie treści i metod nauczania – uwzględnienie trudności w koncentracji, impulsywności oraz specyficznych potrzeb ucznia.
2. Stopniowanie trudności – podział materiału na mniejsze partie, jasne instrukcje i częste przypomnienia.
3. Wspieranie motywacji – stosowanie aktywizujących metod nauczania, angażowanie ucznia w praktyczne działania.
4. Uwzględnienie indywidualnych potrzeb – dostosowanie tempa pracy, możliwość częstszych przerw.
5. Praca w małych grupach – rozwijanie umiejętności społecznych poprzez współpracę z innymi uczniami.
6. Ocenianie wspierające – docenianie wysiłku, a nie tylko wyników, możliwość poprawy wszystkich ocen.

### II. Wymagania szczegółowe:

1. Rozpoznawanie i wskazywanie kontynentów i oceanów na mapie.
2. Odczytywanie prostych informacji z mapy (np. kierunki geograficzne, skala).
3. Posługiwanie się globusem i atlasem.
4. Rozumienie podstawowych zjawisk przyrodniczych (np. zmiany pogody, pory roku).
5. Wskazywanie różnic między krajobrazami (np. góry, niziny, morza).
6. Świadomość wpływu człowieka na środowisko (np. zanieczyszczenie, ochrona przyrody)
7. Wskazywanie na mapie Polski największych rzek, miast i pasm górskich.
8. Znajomość symboli narodowych i podstawowych informacji o Polsce.
9. Podstawowe wiadomości o innych krajach i kulturach.
10. Odczytywanie godzin w kontekście stref czasowych.
11. Rozpoznawanie podstawowych symboli kartograficznych (np. drogi, granice, rzeki).
12. Umiejętność orientacji w terenie (np. kierunki świata, korzystanie z prostych map).

### III. Kryteria oceniania:

1. Ocena wysiłku i zaangażowania – zamiast skupiania się na błędach.
2. Uwzględnienie trudności ucznia – dostosowanie formy odpowiedzi (np. więcej pytań zamkniętych, mniej pisanie).
3. Elastyczność w zaliczeniach – możliwość ustnych odpowiedzi, wykorzystanie pomocy wizualnych.
4. Docenianie współpracy i postępów – nawet niewielkich zmian w zachowaniu i nauce.

To podejście pozwala uczniowi z niedostosowaniem społecznym rozwijać umiejętności geograficzne w sposób dostosowany do jego potrzeb i możliwości.

## WYMAGANIA EDUKACYJNE Z GEOGRAFII DLA UCZNIA Z ADHD

### I. Wymagania ogólne:

1. Indywidualizacja pracy – dostosowanie tempa nauki i ilości materiału do możliwości ucznia.
2. Krótkie, konkretne instrukcje – unikanie długich i skomplikowanych poleceń, dzielenie zadań na mniejsze etapy.
3. Aktywne metody nauczania – wykorzystanie map, globusa, modeli, gier edukacyjnych, filmów i aplikacji interaktywnych.
4. Różnorodność form oceniania – możliwość odpowiedzi ustnych, testów z opcją wyboru odpowiedzi.
5. Ograniczenie bodźców rozpraszających – praca w spokojnym miejscu, unikanie nadmiernych elementów wizualnych i dźwiękowych.
6. Wsparcie emocjonalne i pozytywne wzmocnienia – docenianie wysiłku, a nie tylko wyników, motywowanie poprzez pochwały.

### II. Wymagania szczegółowe:

1. Rozpoznawanie kontynentów i oceanów na mapie i globusie.
2. Posługiwanie się prostą mapą i planem (np. odczytywanie kierunków świata).
3. Odczytywanie podstawowych symboli kartograficznych (np. rzeki, góry, miasta).
4. Wskazywanie i nazywanie podstawowych form terenu (np. góry, niziny, wyżyny).
5. Rozumienie zjawisk pogodowych i klimatycznych (np. pory roku, opady, temperatura).
6. Podstawowa wiedza o ochronie środowiska i skutkach działalności człowieka.
7. Znajomość głównych rzek, pasm górskich i miast Polski.
8. Rozróżnianie typów krajobrazów w Polsce (np. morze, góry, niziny).
9. Znajomość podstawowych surowców naturalnych Polski.
10. Wskazywanie na mapie wybranych państw i ich stolic.
11. Podstawowe informacje o różnych strefach klimatycznych i kontynentach.
12. Poznanie wybranych kultur i tradycji świata.
13. Umiejętność korzystania z prognozy pogody.
14. Rozpoznawanie kierunków świata w terenie (np. na podstawie słońca, kompasu).

### III. Kryteria oceniania:

1. Docenianie zaangażowania i wysiłku – nie tylko wyników.
2. Możliwość poprawy i podejścia do materiału w inny sposób – np. odpowiedź ustna.
3. Uwzględnienie trudności w koncentracji – krótsze testy, podział materiału na mniejsze części.
4. Ocena aktywności na lekcji – zamiast tylko oceniania testów pisemnych.

Takie podejście pozwala uczniowi z ADHD na skuteczniejsze przyswajanie wiedzy i rozwijanie umiejętności geograficznych w sposób dostosowany do jego potrzeb.

## WYMAGANIA EDUKACYJNE Z GEOGRAFII DLA UCZNIA Z EPILEPSJĄ

### I. Wymagania ogólne:

1. Bezpieczne środowisko nauki – unikanie bodźców mogących wywołać napad (np. migoczącego światła, gwałtownych dźwięków).
2. Indywidualizacja nauczania – dostosowanie tempa pracy do samopoczucia ucznia, możliwość odpoczynku w razie potrzeby.
3. Jasne i konkretne instrukcje – podział materiału na mniejsze partie, powtarzanie najważniejszych treści.
4. Zróżnicowane metody nauczania – wykorzystanie materiałów wizualnych (mapy, globusy, prezentacje), a także dyskusji i praktycznych ćwiczeń.
5. Wsparcie emocjonalne – zapewnienie uczniowi poczucia akceptacji, eliminowanie stresu związanego z ocenianiem i wystąpieniami publicznymi.
6. Elastyczne podejście do oceniania – możliwość dostosowania form sprawdzania wiedzy (np. odpowiedzi ustne zamiast testów pisemnych).
7. Dostęp do pomocy dydaktycznych – materiały do nauki w domu, w razie absencji z powodu stanu zdrowia.

### II. Wymagania szczegółowe:

1. Rozpoznawanie i nazywanie kontynentów, oceanów, wybranych państw na mapie.
2. Odczytywanie prostych symboli kartograficznych (np. rzeki, góry, miasta).
3. Posługiwanie się planem miasta i mapą turystyczną.
4. Znajomość podstawowych form ukształtowania terenu (np. góry, niziny, wyżyny).
5. Rozumienie podstawowych zjawisk atmosferycznych (np. deszcz, śnieg, burza, wiatr).
6. Świadomość zagrożeń naturalnych (np. trzęsienia ziemi, powódzie) i sposobów ochrony przed nimi.
7. Wskazywanie na mapie głównych rzek, gór i miast Polski.
8. Rozpoznawanie krajobrazów Polski (np. wybrzeże, góry, niziny).
9. Podstawowa wiedza o zasobach naturalnych Polski.
10. Rozpoznawanie wybranych państw i ich stolic na mapie.
11. Znajomość różnych stref klimatycznych i ich wpływu na życie ludzi.
12. Poznanie podstawowych kultur i tradycji wybranych regionów świata.
13. Odczytywanie prognozy pogody i rozumienie jej wpływu na codzienne życie.
14. Orientacja w terenie – posługiwanie się kompasem i kierunkami geograficznymi.

### III. Kryteria oceniania:

1. Ocena postępów, a nie tylko wyników – uwzględnienie indywidualnych możliwości ucznia.
2. Elastyczność w zaliczeniach – możliwość dłuższego czasu na odpowiedzi, korzystania z pomocy wizualnych.
3. Uwzględnienie przerw w nauce z powodów zdrowotnych – dostarczanie materiałów do nadrobienia.
4. Docenianie wysiłku i aktywności na lekcji – pozytywne wzmacnianie motywacji do nauki.

Dzięki tym dostosowaniom uczeń z epilepsją może uczyć się geografii w bezpieczny, komfortowy sposób, dostosowany do jego indywidualnych potrzeb.

## WYMAGANIA EDUKACYJNE Z GEOGRAFII DLA UCZNIA NIEDOWIDZĄCEGO

### I. Wymagania ogólne:

1. Dostosowanie materiałów dydaktycznych – powiększona czcionka, wysoki kontrast.
2. Wykorzystanie technologii wspomagających – programy czytające tekst, mapy dźwiękowe, audiobooki, aplikacje do nauki geografii.
3. Jasne i szczegółowe opisy – zamiast polegania na obrazach i wykresach, nauczyciel powinien opisywać treści werbalnie.
4. Dotykowe i przestrzenne metody nauczania – korzystanie z globusów i map w formacie 3D, modelowanie krajobrazów z plasteliny lub piasku.
5. Indywidualne podejście – dostosowanie tempa nauki, możliwość częstszych przerw.
6. Bezpieczna organizacja przestrzeni – stałe miejsce w klasie, brak przeszkód na drodze do tablicy i stanowiska pracy.
7. Wsparcie w orientacji przestrzennej – nauka nawigacji w terenie przy pomocy dźwięków, dotyku i opisu słownego.

### II. Wymagania szczegółowe:

1. Posługiwanie się mapami dotykowymi i globusem z wypukłymi oznaczeniami.
2. Rozpoznawanie kierunków świata na podstawie opisu słownego i dotykowego globusa.
3. Odczytywanie informacji o skali mapy na podstawie opisu nauczyciela.
4. Poznanie podstawowych form ukształtowania terenu (góry, niziny, doliny) poprzez modele dotykowe.
5. Rozumienie podstawowych zjawisk przyrodniczych (pory roku, zjawiska pogodowe, zmiany klimatyczne).
6. Świadomość wpływu człowieka na środowisko naturalne.
7. Znajomość głównych rzek, pasm górskich i regionów Polski na podstawie mapy dotykowej i opisów nauczyciela.
8. Rozpoznawanie typowych krajobrazów Polski na podstawie nagrań dźwiękowych i opisów.
9. Wiedza o podziale administracyjnym kraju i największych miastach.
10. Rozpoznawanie kontynentów i oceanów na dotykowym globusie.
11. Znajomość wybranych krajów i ich kultur poprzez opisy, nagrania i materiały dźwiękowe.
12. Podstawowe informacje o strefach klimatycznych i ich cechach.
13. Korzystanie z prognozy pogody w wersji dźwiękowej lub opisowej.
14. Nauka orientacji w terenie za pomocą dźwięków, opisu i dotykowych map.
15. Rozumienie jednostek miar odległości i powierzchni przy użyciu modeli i opisu słownego.

### III. Kryteria oceniania:

1. Dostosowanie formy sprawdzania wiedzy – odpowiedzi ustne zamiast testów pisemnych, opisy zamiast analizy map.
2. Docenianie zaangażowania i wysiłku – zamiast skupiania się na trudnościach wynikających z niedowidzenia.
3. Uwzględnienie dłuższego czasu na wykonanie zadań – jeśli wymaga tego sytuacja.
4. Elastyczność w ocenianiu aktywności – możliwość korzystania z pomocy asystenta, materiałów dotykowych i technologii wspomagających.

Dzięki takim dostosowaniom uczeń niedowidzący może skutecznie rozwijać wiedzę geograficzną w sposób dostosowany do jego potrzeb.

## WYMAGANIA EDUKACYJNE Z GEOGRAFII DLA UCZNIA NIEDOSŁYSZĄCEGO

### I. Wymagania ogólne:

1. Nauczyciel powinien mówić wyraźnie, w wolnym tempie, unikać odwracania się podczas mówienia.
2. Uczeń powinien mieć możliwość czytania z ust lub korzystania z aparatu słuchowego.
3. Teksty powinny być jasne i czytelne, z podziałem na krótkie akapity i ilustracje.
4. Stosowanie prezentacji multimedialnych, infografik, map z legendą, schematów i filmów z napisami.
5. Powtarzanie najważniejszych informacji i podsumowanie treści lekcji w formie pisemnej.
6. Wspieranie ucznia w zapisywaniu notatek, udostępnianie materiałów przed lekcją.
7. Możliwość pracy w mniejszych grupach lub indywidualnych konsultacji.
8. Zapewnienie spokojnego miejsca w klasie, blisko nauczyciela.

### II. Wymagania szczegółowe:

1. Odczytywanie podstawowych informacji z mapy (np. kontynenty, kraje, oceany).
2. Rozpoznawanie symboli i legendy mapy.
3. Posługiwanie się globusem i mapami tematycznymi.
4. Znajomość podstawowych form ukształtowania terenu (góry, niziny, morza).
5. Rozumienie zjawisk atmosferycznych i ich wpływu na życie ludzi.
6. Podstawowa wiedza o zmianach klimatu i ochronie środowiska.
7. Wskazywanie głównych rzek, gór i miast Polski na mapie.
8. Rozróżnianie typów krajobrazów w Polsce (np. góry, morze, niziny).
9. Znajomość podziału administracyjnego kraju.
10. Wskazywanie wybranych państw i ich stolic na mapie.
11. Znajomość podstawowych stref klimatycznych.
12. Podstawowe informacje o kontynentach i różnorodności kulturowej świata.
13. Korzystanie z prognozy pogody w formie wizualnej i pisemnej.
14. Odczytywanie map turystycznych i orientacja w terenie.

### III. Kryteria oceniania:

1. Dostosowanie form sprawdzania wiedzy – możliwość pisemnych odpowiedzi zamiast ustnych, testy zamiast dyktowanych pytań.
2. Docenianie zaangażowania i wysiłku – uwzględnianie trudności w komunikacji.
3. Uwzględnienie dłuższego czasu na zadania – jeśli jest to konieczne.
4. Elastyczność w ocenianiu aktywności – możliwość korzystania z materiałów wizualnych i pisemnych pomocy dydaktycznych.

Dzięki tym dostosowaniom uczeń niedosłyszający może efektywnie uczestniczyć w lekcjach geografii i rozwijać swoje umiejętności w dostosowanym do jego potrzeb środowisku edukacyjnym.

## WYMAGANIA EDUKACYJNE Z GEOGRAFII DLA UCZNIA Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ RUCHOWĄ

### I. Wymagania ogólne:

1. Organizacja przestrzeni klasy w sposób umożliwiający swobodne poruszanie się ucznia (np. szerokie przejścia, dostęp do stanowiska pracy).
2. Możliwość korzystania z dostosowanego stanowiska (np. regulowane biurko, specjalne krzesło).
3. Możliwość korzystania z wersji elektronicznych podręczników i notatek.
4. Wykorzystywanie prezentacji multimedialnych, filmów edukacyjnych i interaktywnych map.
5. Dostosowanie tempa pracy do możliwości ucznia.
6. Zapewnienie dodatkowego czasu na wykonywanie zadań.
7. Możliwość pracy w mniejszych grupach lub indywidualnych konsultacji.

### II. Wymagania szczegółowe:

1. Odczytywanie podstawowych informacji z mapy i globusa.
2. Rozpoznawanie kontynentów, oceanów i wybranych państw.
3. Korzystanie z map tematycznych i turystycznych.
4. Znajomość podstawowych form ukształtowania terenu (góry, niziny, morza).
5. Rozumienie wpływu zjawisk przyrodniczych na życie ludzi.
6. Podstawowa wiedza o ochronie środowiska.
7. Wskazywanie na mapie głównych rzek, gór i miast Polski.
8. Rozróżnianie typów krajobrazów Polski.
9. Znajomość podziału administracyjnego kraju.
10. Wskazywanie wybranych państw i ich stolic na mapie.
11. Znajomość podstawowych stref klimatycznych.
12. Podstawowe informacje o kontynentach i ich kulturach.
13. Korzystanie z prognozy pogody w wersji wizualnej i elektronicznej.
14. Odczytywanie map turystycznych i orientacja w terenie w miarę możliwości.

### III. Kryteria oceniania:

1. Dostosowanie form sprawdzania wiedzy – możliwość ustnych odpowiedzi, pracy projektowej, testów komputerowych.
2. Docenianie zaangażowania i wysiłku – uwzględnianie trudności wynikających z niepełnosprawności.
3. Uwzględnienie dłuższego czasu na zadania – jeśli jest to konieczne.
4. Elastyczność w ocenianiu aktywności – możliwość dostosowania zadań terenowych lub ich zamiany na inne formy pracy.

Dzięki tym dostosowaniom uczeń z niepełnosprawnością ruchową może skutecznie zdobywać wiedzę geograficzną i uczestniczyć w zajęciach na równi z innymi uczniami.

## WYMAGANIA EDUKACYJNE Z GEOGRAFII DLA UCZNIA Z DYSLEKSJĄ, DYSGRAFIĄ I DYSKALKULIĄ

Uczeń z trudnościami w uczeniu się (dysleksja, dysgrafia, dyskalkulia) wymaga indywidualnego podejścia i dostosowania metod nauczania.

### I. Wymagania ogólne:

#### 1. Uczeń z dysleksją (trudności w czytaniu i pisaniu):

- a) Dostosowanie tekstów – krótsze, bardziej przejrzyste materiały, większa czcionka, większe odstępy między wierszami.
- b) Unikanie presji na szybkie czytanie – dłuższy czas na czytanie tekstów.
- c) Pomoc w rozumieniu treści – streszczenia lekcji, podkreślanie kluczowych informacji.
- d) Więcej czasu na wykonywanie zadań – możliwość dłuższego pisania i poprawy błędów.
- e) Umożliwienie odpowiedzi ustnych zamiast pisemnych, jeśli to możliwe.

#### 2. Uczeń z dysgrafią (trudności w pisaniu):

- a) Akceptacja błędów graficznych i trudności w czytelności pisma – ocenianie treści, a nie estetyki pisania.
- b) Możliwość korzystania z gotowych notatek nauczyciela zamiast samodzielnego ich tworzenia.
- c) Większy nacisk na zadania ustne i prace projektowe zamiast długich wypracowań.

#### 3. Uczeń z dyskalkulią (trudności w liczeniu):

- a) Unikanie skomplikowanych obliczeń matematycznych w geografii (np. skali mapy, odległości).
- b) Wspomaganie wizualne – zamiast liczenia na sucho, używanie map, wykresów, infografik, aplikacji interaktywnych.
- c) Więcej czasu na zadania wymagające obliczeń – możliwość korzystania z kalkulatora lub schematów ułatwiających przeliczanie.
- d) Nacisk na zrozumienie, a nie precyzję obliczeń – ocena logicznego myślenia, a nie poprawności rachunkowej.

### II. Wymagania szczegółowe:

- 1. Rozpoznawanie kontynentów, oceanów, krajów na mapie.
- 2. Odczytywanie podstawowych symboli kartograficznych.
- 3. Korzystanie z map tematycznych i turystycznych.
- 4. Dostosowanie skali mapy – możliwość pracy z prostszymi wartościami liczbowymi.
- 5. Znajomość form ukształtowania terenu (góry, niziny, morza).
- 6. Rozumienie podstawowych zjawisk atmosferycznych.
- 7. Świadomość wpływu działalności człowieka na środowisko.
- 8. Wskazywanie na mapie głównych rzek, gór i miast Polski.
- 9. Rozpoznawanie krajobrazów Polski.
- 10. Znajomość podstawowych zasobów naturalnych Polski.
- 11. Wskazywanie na mapie wybranych krajów i ich stolic.
- 12. Znajomość podstawowych stref klimatycznych.
- 13. Podstawowe informacje o kulturach i gospodarkach różnych regionów świata.
- 14. Orientacja w terenie – posługiwanie się mapami i kompasem (w miarę możliwości).
- 15. Proste obliczenia geograficzne (np. czas strefowy, odległości) z możliwością użycia kalkulatora.

### III. Kryteria oceniania:

1. Ocena wysiłku, a nie tylko poprawności – uwzględnienie trudności wynikających z dysleksji, dysgrafii i dyskalkulii.
2. Elastyczne podejście do testów i sprawdzianów – możliwość odpowiedzi ustnych, dodatkowego czasu, testów wielokrotnego wyboru zamiast pisania długich odpowiedzi.
3. Zamiana obliczeń na opisowe wyjaśnienia – np. opis zamiast dokładnych obliczeń skali mapy.

Dzięki takim dostosowaniom uczeń z dysleksją, dysgrafią i dyskalkulią może skutecznie rozwijać swoje umiejętności geograficzne bez dodatkowego stresu związanego z trudnościami w uczeniu się.